

ORHAN KAPLAN**

Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 2701 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasında Yer Alan Türkçe Şiirler (İnceleme- MESTAP-Karşılaştırmalı Metin)*

Turkish Poems in Poetry Collection With Record No.
2701 in Tehran University Central Library (Analysis-
MESTAP-Comparative Text)

Ö Z E T

Türk edebiyatında sanat ve estetik algısının tarih içinde hangi aşamalardan geçtiğini yakından görmemizi sağlayacak önemli kaynaklardan biri de şiir mecmualardır. Bu çalışmada Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde 2701 numarada kayıtlı şiir mecmuasında yer alan Türkçe şiirlerin transkripsiyonu yapılmış ve söz konusu şiirler MESTAP'a göre tablolastırılmıştır. Süleyman Kadı Türk tarafından Hicri 1195 (M. 1780-1781) derlenen mecmua 31 varak olup içerisinde Türkçe ve Farsça şiirler yer almaktadır. Toplam 92 Türkçe şiirin bulunduğu mecmuada 42 şiirin şairi tespit edilmiştir. Mecmuada şairi tespit edilemeyen 22 matla, 16 nazm, 6 ferd, 3 mesnevi, 1 kit'a ve kafiyeleniş biçimi "aaaa" olan 2 şiir olmak üzere toplam 50 şiir bulunmaktadır. Mecmuadaki şiirler eğer divan, mecmua, tezkire gibi herhangi bir ilmi çalışma içinde daha önce yayımlanmış ise şiirler bu çalışmalardaki şekilleriyle karşılaştırılmış ve farklılıklar dipnotlarla gösterilmiştir. Mecmuada Ahmed, Andelibî, Aşık Ömer, Aşık, Aşık, Cevri, Ferruhî, Fuzûlî, Gavsî, Gelibolulu Âli, Hâce Senâyî, Hasbî, Hâzık, İhsân, İllâhî, İshâk, İzzet Âli Paşa, Kerîmî, Künhî, Latîfî, Mânî, Mirzâ Sâib-i İsfahânî, Murâdî, Nâbî, Râgubî, Rahmî, Rûhî, Sâfî, II. Selîm, Sinânî, Şâdî, Şemsî, Şerhî, Ulvî ve Usûlî'ye ait şiirler bulunmaktadır. Genellikle şairlerin bir veya iki şiirine yer verildiği mecmuada şiirler mürettebin edebî ve estetik zevkine

ABSTRACT

Poetry collections are one of the important resources which could enable us to look closely at the stages of art and aesthetic sense in Turkish literature that have passed. In this study, transcription of Turkish poems was done which are included in the poetry collection with record no. 2701 in Tehran University Central Library and mentioned poems were tabulated according to MESTAP. The poetry collection which was compiled by Süleyman Kadı Türk in Hicri 1195 (M. 1780-1781) is composed of 31 folio and includes Turkish and Persian poems. There are 92 Turkish poems in the poetry collection and the poet of 42 poems could be detected. There are 50 poems whose poet could not be detected, 22 matla, 16 nazm, 6 ferd, 3 mesnevi, 1 verse and 2 poems with "aaaa" rhyme. If the poems in the poetry collection were already published in any scientific study such as divan, journal, tezkire before; poems were compared with the form they were in those studies and differences were presented with footnotes. There are poems of Ahmed, Andelibî, Aşık Ömer, Aşık, Aşık, Cevri, Ferruhî, Fuzûlî, Gavsî, Gelibolulu Âli, Hâce Senâyî, Hasbî, Hâzık, İhsân, İllâhî, İshâk, İzzet Âli Paşa, Kerîmî, Künhî, Latîfî, Mânî, Mirzâ Sâib-i İsfahânî, Murâdî, Nâbî, Râgubî, Rahmî, Rûhî, Sâfî, II. Selîm, Sinânî, Şâdî, Şemsî,

* Makalenin Geliş Tarihi: 16.10.2018 / Kabul Tarihi: 29.10.2018.

** Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, (okaplan@sakarya.edu.tr).

göre tasavvufî, rindâne veya hikemî gibi farklı alanlardan seçilmiştir. Mecmuada 9 muamma ve farklı nazım şekilleriyle yazılmış 8 lugaz bulunmaktadır.

Şerhî, Ulvî and Usûlî in the poetry collection. One or two poems of poets were generally published in the poetry collection and those were chosen from different fields such as tasavvufî, rindane or hikemî according to the aesthetic sense of the compositor. There are 9 muamma and 8 lugaz written in different verse modes.

ANAHTAR KELİMELEER

Şiir Mecmuası, Klasik Türk Şiiri, MESTAP.

KEYWORDS

Poetry collection, Classic Turkish Poetry, MESTAP.

Giriş

Bir toplumun tarih boyunca meydana getirdiği kültür ve medeniyetinin günümüze taşınması tarihî hafızanın canlı tutulmasını ve geçmiş ile gelecek arasında güçlü bir bağ kurulmasını sağlamaktadır. Tarihî serüven içinde anlamlı bir kimliğe sahip olmanın bir yolu da bu kültür hazinelerinin ortaya çıkarılması ve bu miras üzerinde araştırmalar yapılması ile mümkündür. Sahip olduğu kültür mirası ile yüzleşen toplumların geçmişiyle olan bağlarının derinleştiği aynı zamanda tarihine ve kültürüne olan aidiyetlerinin daha güçlü hale geldiği düşünüldüğünde bu çalışmaların önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar içinde yazma metinler üzerine yapılan araştırmalar da kültürel birikimi bir bütün halinde görmemizi sağlayacak parçaların bir araya getirilmesine yardımcı olmaktadır.

Kültür tarihimizin sayısız hazinelerinden biri de şiir mecmualarıdır. İçinde şiirler, seçilmiş söz ve yazılar bulunan ve daha çok el yazması şeklinde olan bu kitaplar edebiyat tarihinin eksik kalan yönlerini tamamlayıcı bir unsur olarak düşünülmektedir. Mecmualar üzerine yapılan araştırmalar¹ da her geçen gün bu düşünceyi desteklemektedir.

Klasik Türk edebiyatı araştırmalarının daha ilk evrelerinde mecmualara dikkat çeken Tarlan (1948: III) mecmualardaki eserlerin devrin umumî edebî zevkini verdiğini ve devrin edebî zeminini gösterdiğini belirtir. Tarlan'a göre edebiyat tarihi, her şeyden evvel edebî mahsullerin tarihidir. Herhangi bir asrın edebî hüviyetini layıkıyla kavramak için yalnız birinci derecede gelen şairlerin eserlerini görmek kâfi değildir. O devrin antolojileri demek olan mecmualara müracaat şarttır. Tarlan bu

¹ Mecmualar üzerinde yapılan çalışmalar için bkz.: Mehmet Ali GIYNAŞ, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", *Selçuk Üniversitesi/Selçuk University Edebiyat Fakültesi Dergisi/Journal of Faculty of Letters*, Yıl/ Year: 2011, Sayı/Number: 25, Sayfa/Page: 245-260.

düşünceden hareketle daha klâsik Türk edebiyatı araştırmalarının başlangıç yılları diyebileceğimiz 1950'lerde mecmuaları fasiküller halinde yayınlamaya başlamıştır. Mecmualar üzerinde yapılan çalışmalar da hız kesmeden günümüze kadar gelmiş, her dönemde üzerinde araştırmaların yapıldığı bir alan olmuştur. Bugün gelinen noktada ise mecmuaların muhtevasına dair kolay, hızlı ve hedefe yönelik ulaşmayı bir sistem haline getiren MESTAP (Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi) ile daha organize bir şekilde bu çalışmalar yürütülmektedir. MESTAP'a göre oluşturulan tasnifler veri bankasında toplanarak yakın zamanda tüm mecmuaların tasniflerinin bir araya getirilmesi hedeflenmektedir.²

Tarih boyunca kurulmuş Türk devletlerinin geniş bir coğrafyaya hükmetmesi yazılı kaynaklarının da dünyanın pek çok ülkesine yayılmasını sağlamıştır. Günümüzde dünyanın önde gelen kütüphanelerinin çoğunda Türkçe yazılmış eserlerle karşılaşmak mümkündür. Bu coğrafyalardan biri de Büyük Selçuklu Devleti'nin merkezi olan İran coğrafyasıdır. Bugün İran kütüphanelerinde çok sayıda Türkçe yazma eser bulunmaktadır.³ Bu eserler de diğer kütüphanelerde bulunan yazma eserlerimiz gibi günümüz Türk alfabesine aktarılmayı beklemektedir.

Bu çalışmada Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde 2701 numarada kayıtlı şiir mecmuasında yer alan Türkçe şiirlerin transkripsiyonu yapılmış ve söz konusu şiirler MESTAP'a göre tablolştırılmıştır. İçinde Türkçe ve Farsça şiirler bulunan mecmuanın neşri yapılırken Farsça şiirler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Mecmuadaki şiirler eğer divan, mecmua, makale, tezkire gibi herhangi bir ilmî çalışma içinde daha önce yayınlanmış ise şiirler bu çalışmalardaki şekilleriyle karşılaştırılmış ve farklılıklar dipnotlarla gösterilmiştir. İlk olarak Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesine (MESTAP) göre sadece tasnifini yapmayı düşündüğümüz bu çalışma mecmuada yer alan şiirlerin birçoğunun divanlarda bulunamaması ve bazı şiirlerin ilk defa yayınlanacak olması

² Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP) Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'ın öncülüğünde yürütülmektedir. "Projenin hedefi, öncelikli olarak şiir mecmuaları, nihâi olarak da edebiyatla ilgili -cönkler de dâhil olmak üzere- bütün mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılmasıdır." (Köksal 2012b: 422). Detaylı bilgi için bkz.: <http://mecmualar.tr.gg/MESTAP-Projesi-Hakk%26%23305%3Bnda.htm>

³ Detaylı bilgi için bakınız Şadi AYDIN, İran Kütüphaneleri Türkçe Yazmalar Kataloğu, İstanbul, 2008.

sebebiyle mecmuanın tamamının çeviri yazısının yapılmasını zorunlu kılmıştır. Metnin imlâsında İsmail Ünver'in (2008, 1-44), "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesindeki imlâ önerilerine azamî ölçüde uyulmaya çalışılmış metnin çeviri yazısında ise "Türk İlmî Transkripsiyon Kılavuzu" esas alınmıştır.

Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 2701 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası

Şiir mecmuası Süleyman Kadı Türk tarafından Hicri 1195 (M. 1780-1781) yılında derlenmiştir.⁴ Eserin iç kapağında yer alan bilgiye göre eserin ismi "Mecmûa-yı Süleymân Kâdî"dir. Avrupai kâğıt, nestalik hat, 31 varak olup "23x15" "18x14" ebadında ve kahverengi meşin cilt kaplıdır. Mecmua harekesiz nesih yazı türüyle yazılmıştır. Cönk tarzında düzenlenmiş olan eserin her sayfası 14 ile 26 satır arasında değişmektedir. Bazı şiirlerin başında şiirin nazım şeklini belirten kırmızı mürekkeple yazılmış bir başlık bulunmaktadır. İç kapakta mecmuada yer alan şairlerin hangi sayfada yer aldığına dair iki fihrist bulunmaktadır. Fihristler "esâmî-i şuarâ-yı Farsî-zebân"⁵ ve "esâmî-i şuarâ-yı Türkî-zebân" şeklinde Türkçe ve Farsça yazan şairler bakımından iki bölüm halinde düzenlenmiştir. "Esâmî-i şuarâ-yı Türkî-zebân" başlığı altında ismi geçen şairler İzzetî, Râgıbî, Ulvî, Murâdî, İlâhî, Beyânî, Aynî, Sâfî, Âlî, Âteşîn, Cevrî, Kerîmî, Sinânî, Şerhî, Nâbî, Mânî, Gavsî, Andelîbî, Rûhî, İshâk, Aşkî, Rahmî, Usûlî'dir. Fihristte ismi geçen Beyânî ve Âteşîn adlı şairlerin isimlerinin yanında yazan sayfa numaralarında bu şairlere ait şiirler bulunmamaktadır. Ayrıca fihristte adı olmayıp mecmuanın içinde yer alan başka şairler de vardır. Mecmuadaki Türkçe ve Farsça şiirlerin karışık olarak verildiği ve şairlerin sıralanmasında da alfabetik veya başka herhangi bir sıra güdülmediği görülmektedir.

⁴ Yazmanın iç kapağında fihristin hemen üstünde yer alan Farsça cümlede "Mecmûa-yı Süleymân Kâdî, şâmîl-i muntehab-ı eşâr-ı şuarâ-yı Fârsî ve Türkî ki der sene 1195 taħrîr u tedvîn numûde ki nâm u eser-i ez-anhâ der tezkire-i niyyet ve fihrist-i anhâ tefkîk tehiyye mî-şevved" ifadesinden mecmua düzenleyicisinin adı, eserin düzenlenme tarihi ve kapsamı açıkça belirtilmiştir.

⁵ Mecmuada Farsça şiiri bulunan 23 şair vardır. Bu şairler şunlardır: Firdevsî, Sâib, Fakîh, Senâî, Şemsî, İbn-i Avfî, Monlâ-yı Rûm, Sa'dî, Sâmî, Ferište, Şevket, Câmî, Rûkn-i Kemâl, Hüsrev, Cennetî, Ahmed Câm, Mânî, Fâhirî, Aynî, Nâsır-i Hüsrev, İmâm Fahr-i Râzî, Helâlî ve Ehlî.

Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ndeki 2701 numarada kayıtlı mecmuada Türkçe şiirleri bulunan şairler ve şiir sayıları şu şekildedir:

Şair	Nazım Şekli/Sayısı
Ahmed	Murabba (1)
Andelîbî	Gazel (1)
Âşık Ömer	Murabba (1)
Âşık	Gazel (1)
Aşkî	Muhammes (1)
Cevrî	Tesdîs (1), Tercî-i Bend (1)
Ferruhî	Gazel (1)
Fuzûlî	Gazel (1), Kıt 'a (1)
Gavsî	Gazel (1)
Gelibolulu Âlî	Gazel (1)
Hâce Senâyî	Mütekkerrir Yirmili (1)
Hasbî	Murabba (1)
Hâzık	Ferd (1)
İhsân	Semai (1)
İlâhî	Murabba (1)
İshâk	Gazel (1)
İzzetî (İzzet Âli Paşa)	Gazel (1)
Kerîmî	Gazel (1)
Kühî	Matla (1)
Latîfî	Gazel (1)
Mânî	Gazel (1)
Mirzâ Sâib-i Isfahânî	Gazel (1)
Murâdî	Gazel (1)
Nâbî	Gazel (1), Kıt'a (1)
Râgıbî	Gazel (1)
Rahmî	Müseddes (1)
Rûhî	Gazel (2)
Sâfî	Gazel (1), Ferd (1)

Selîmî (II. Selîm)	Matla (1)
Sinânî	Gazel (1)
Şâdî	Gazel (1)
Şemsî	Gazel (1)
Şerhî	Gazel (3)
Ulvî	Gazel (1)
Usûlî	Mütekerrir on birli (1)
Bilinmeyen	Matla (22), nazm (16), ferd (6), mesnevi (3), kıt'a (1), tek dördlükten oluşup kafiyeleniş biçimi aaaa olan (2), toplam bilinmeyen (50)
Toplam Şiir	92

Tabloya bakıldığında mecmuanın XVI, XVII ve XVIII. yüzyıl arası dönemi kapsadığı görülmektedir. Şairlerin genellikle bir veya iki şiirine yer verilmiş, şiirler de mürettibin edebî ve estetik zevkine göre tasavvufî, rindâne veya hikemî gibi farklı alanlardan seçilmiştir.

Toplam 92 şiirin yer aldığı mecmuada şairi tespit edilen 42 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin bazılarının başında “gazel-i Ferruhî, gazel-i Şerhî” gibi şiirin kime ait olduğu açıkça belirtilmiş; mahlas olmayan veya kime ait olduğu belirtilmeyen şiirlerden bazıları da tarafımızdan tespit edilip ilgili künye bilgisi dipnotlarda gösterilmiştir. Mecmuada şairini tespit edemediğimiz 22 matla, 16 nazm, 6 ferd, 3 mesnevi, 1 kıt'a ve kafiyeleniş biçimi “aaaa” olan 2 adet şiir olmak üzere toplam 50 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin tespitini zorlaştıran önemli faktörlerden biri mahlas barındırmayan nazm, ferd gibi nazım şekillerinden oluşmasıdır. Özellikle muamma ve lugazların da kime ait olduğuna dair mecmuada herhangi bir ipucu bulunmamaktadır.

Mecmuada mürettib tarafından nazım şekli belirtilen şiirlerin isimlendirilmesinde bazı sorunlar bulunmaktadır. Nazım şekli belirtilen şiirlerin gerçekte o nazım şekliyle yazılmadığı görülmekte ve hangi ölçütlere göre bu isimlendirmelerin yapıldığı bazen karmaşık bir hâl

alabilmektedir. Bu durum mecmualardaki nazım şekillerinin isimlendirilmesi meselesi üzerinde yapılacak detaylı çalışmalara olan ihtiyacı zorunlu kılmaktadır. Bu alanda yapılacak çalışmalara veri sağlaması bakımından mecmuda dikkat çeken bazı hususlar şu şekilde özetlenebilir:

Rubai başlığı altında verilen şiirlerin rubaiye özgü ahrem ve ahreb kalıpları ile yazılmadığı ve konuları itibariyle de rubaiden uzak olduğu görülmektedir. Örneğin Latîfî'ye ait olan "kitâb" redifli gazelden 1. ve 3. beyitler alınarak bu iki beyte rubai denilmiştir. Mürettibin rubaiden kastettiği iki beyitten oluşan veya dört dizeden oluşan şiirler olmalıdır. Mecmuada tek beyitlik şiirler de bazen ferd bazen de müfred başlığı altında verilmiştir. Bu adlandırmaların neye göre yapıldığı ise yine net değildir. Nazım şekilleri hakkında bilgi veren kaynaklarda bağımsız bir şiir olarak yazılan müfred veya ferdlerin mukaffa olmadığı belirtilmektedir. Eğer dizeler kendi arasında kafiyeli olursa buna da matla adı verilmektedir. Mecmuada ise iki mısradan oluşan ve aralarında kafiye bulunan beyitler müfred veya ferd başlığı altında verilmiştir. Yine aynı şekilde herhangi bir şiirden alınan bir beyit mecmuada ferd başlığı altında verilmiştir. Fuzûlî'ye ait olduğunu bildiğimiz "Perde-i teşkîkdür bu zulmet-i kayd-ı hayât / Perde ref' oldukda hâli herkesin ma'lûm olur" dizeleri mecmuada isimsiz olarak ve ferd başlığı altında verilmiştir. Oysa bu şiir Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Süedâ (Güngör, 1987: 354) adlı eserinde geçen bir kıt'adan alınmış bir beyittir. Şiirden alınan bir beyite ferd isminin verildiği bir diğer örnek Hâzık'ın "Tenbâkû şem'-veş olamaz sûzdan halâs / Âhen hisâra girse de başı tumanludur" beyitidir. Bu beyit Hâzık Dîvânı'nda (Güfta, 1992: 227) 55. gazelin 7. beyitidir. Mecmuada 6 dizelik bir şiir de müseddes başlığı altında verilmiştir. Buradan hareketle mecmuadaki şiirlerin nazım şekillerinin adlandırılmasında kafiye ve vezin durumlarından daha çok dize sayılarının esas alındığı söylenebilir.

Mecmuada bazı nazım şekillerinin isimlerinin de yanlış yazıldığı görülmektedir. Vasita beyitleri her bendin sonunda farklılık arz etmesi yönüyle terkiib-i bend olması gereken Cevrî'nin şiiri, mecmuada tercî-i

bend olarak adlandırılmıştır. Bu durum mecmualarda mürettib tarafından belirtilen nazım şekillerine ihtiyatla yaklaşılması gerektiğini göstermektedir.

Mecmuada mürettibden kaynaklı çeşitli hatalar bulunmakla beraber dipnotlarda bu hatalara işaret edilmiş zaman zaman da düzeltmeler yapılmıştır. Sözgelimi Ulvî'nin "bî-haber" redifli gazelinde "Yûsuf düşdi çâha ammâ pîr-i Ken'ân bî-haber" dizesindeki vezin hatası "Düşdi Yûsuf çâha ammâ pîr-i Kenân bî-haber" şeklinde kelimelerin yerlerinin değiştirilmesi suretiyle düzeltilmiş ve doğrusu yazılmıştır. Diğer taraftan mürettip tarafından belirtilmeyen veya yanlış yazılan nazım şekillerinin doğruları şiiirlerin kafiyeleniş biçimlerine bakılarak köşeli parantez içinde yazılmıştır. Bu tarz mürettibden kaynaklı tespit edebildiğimiz hatalar giderilmeye çalışılmıştır.

Mecmuada farklı nazım şekilleriyle 8 lugaz bulunmaktadır. Bu lugazlardan 3 adedinin cevabı şiiirin başında verilmiştir. Bu şiiirler "lugaz-ı beyza (yumurta), lugaz-ı cârûb (süpürge) ve lugaz-ı hayme (çadır)'dir. Mecmuada ayrıca 9 adet muamma bulunmaktadır. Muammaların hangi isme yazıldığı "be-ism-i Hasan, be-ism-i Receb" şeklinde şiiirin hemen üstünde verilmiştir. İbrahim ve Mustafa isimleri için yazılan muammalar tarafımızdan çözümlenerek dipnotta açıklamaları yapılmıştır.

SONUÇ

Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ndeki 2701 numarada kayıtlı şiiir mecmuası Süleyman Kadı Türk tarafından Hicri 1195'te (M. 1780-1781) derlenmiştir. İçerisinde Türkçe ve Farsça şiiirlerin yer aldığı 31 varaklık eserde toplam 92 Türkçe şiiir bulunmaktadır. Şairi tespit edilen 42 şiiir Ahmed (1 murabba), Andelîbî (1 gazel), Âşık Ömer (1 murabba), Âşık (1 gazel), Aşkî (1 muhammes), Cevrî (1 tesdîs, 1 tercî-i bend), Ferruhî (1 gazel), Fuzûlî (1 gazel, 1 kıt'a), Gavsî (1 gazel), Gelibolulu Âlî (1 gazel), Hâce Senâyî (1 mütekkerrir yirmili), Hasbî (1 murabba), Hâzık (1 ferd), İhsân (1 semai), İlâhî (1 murabba), İshâk (1 gazel), İzzet Âli Paşa (1 gazel), Kerîmî (1 gazel), Künhî (1 matla), Latîfî (1 gazel), Mânî (1 gazel), Mirzâ

Sâib-i Isfahânî (1 gazel), Murâdî (1 gazel), Nâbî (1 gazel, 1 kıt'a), Râgıbî (1 gazel), Rahmî (1 müseddes), Rûhî (2 gazel), Sâfî (1 gazel, 1 ferd), II. Selîm (1 matla), Sinânî (1 gazel), Şâdî (1 gazel), Şemsî (1 gazel), Şerhî (3 gazel), Ulvî (1 gazel) ve Usûlî'ye (1 mütekerrir on birli) aittir.

Mecmua çalışmalarında kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine ve kime ait olduğu bilinmeyen şiirlere rastlamak mümkündür. Bu çalışma ile mecmuada şairini tespit edemediğimiz 22 matla, 16 nazm, 6 ferd, 3 mesnevi, 1 kıt'a ve tek dörtlükten oluşup kafiyeleşmiş biçimi "aaaa" olan 2 şiir olmak üzere 50 şiir bulunmaktadır. İzzet Ali Paşa'nın "olmaz" redifli gazelinde 2 beyit, Mânî'nin "degin" redifli gazelinde 2 beyit, Sâib-i Tebrîzî'nin 1 gazeli ise şairlerin yayınlanan divanlarında bulunmamaktadır. Kafiyeleşmiş biçimi itibariyle kıt'aya benzeyen ancak herhangi bir isimlendirmenin yapılmadığı Nâbî mahlaslı bir şiir de yine şairin yayınlanan eserlerinde bulunmamaktadır.

TABLO: Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, 2701 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının MESTAP'a Göre Muhteve Tablosu

		Yer Nr.: Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, 2701 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası					
Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
1	İzzetî	Sevâd-ı haṭṭ-ı lafzuñ lübb-i ma nâya niḳâb olmaz Belî gerd-i yetimî dtürr-i şehvâra ḥicâb olmaz	Leb-i ḥaşm-i lecüca 'İzzetâ mühr ur sükûtuyla Cedelkârâne ḥâmüñî kadar ḥâzır-cevâb olmaz	Gazel/7	 / .--- / .--- / .-- - -	
2	Râğbî	Eyâ sen şamma kim senden bu güftârî dehan söyler Veyâ terkîb olan 'unşur bu burc-ı bî-riyâ söyler	Seḳâhüm rabbühüm ḥamrın iḥer 'aşıklar ey Râğb İrer ma 'şuḳuna anlar mekândan lâ-mekân söyler	Gazel/5	 / .--- / .--- / .-- - -	"Güfte-i Râğbî" olarak belirtilen bu gazel Koca Râğıb Paşa Divânı'nda bulunmamaktadır. Gazel Nakışî Alî Akkirmânî Divânı'nda 117 numaralı gazelle ufak farklılıklar dışında aynıdır.

2	Mirzâ Şâib-i İsfahânî	Cevân u nîklik tîfluş edâsından müşâhhaşdur Bir il ki yahşi olsa ibtidâsından müşâhhaşdur müşâhhaşdur	Çarâz bî-gâne dirler Şîa' halkı nâr-ı eşkardan Bu Şîa' halkınış Şâ'ib ağasından müşâhhaşdur müşâhhaşdur	Gazel/5	--- / .--- / .--- / .--- / .---	Sâib-i Tebrîzî: Mirzâ Muhammed Alî b. Mirzâ Abdirrahîm Tebrîzî İsfahânî (ö. 1087/1676 [?]) Bu Tebrîzî'nin Farsça Divânı'nda yer alan Türkçe gazeller içinde bulunmamaktadır.
2	Ulîvî	Hâste cânâ hâlet-i mevt irdi cânân bî-haber Bir devâsuz derde düşdüm veh ki Loqmân bî-haber	Ulviyâ gurbetde kaldum bî- kes ü fenhâ olup Cümle yârân gaflet üzre cümle ihvân bî-haber	Gazel/5	--- / .--- / .--- / .--- / .---	
2-3	Murâdî	Bî-'ar göziñ nergis-i fettânı begenmez Hikmetde lebüñ hazret-i Loqmânı begenmez	Dervişiğün vaşfın idende bu Murâdî Nazm-ı güher-eşân ile Hassânı begenmez	Gazel/5	--- / .--- / .--- / .--- / .---	Sultan 3. Murad (Murâdî) Divânı'nda bu gazel bulunmamaktadır.
9	İlahî	Çün Medîne-i münevver ravzaya bulduñ vuşul Giydün imân hil'atini dimimüz buldı usul Evliyâ vü enbiyâ kapuñda boynu bağılu kul Kıl şefâ'at yâ Muhammed şâh- ı sultân-ı resul	Rahmeten li'l-âlemînsin kim tutar şekk ü gümân Devletinde zâhir oldı cümleyle emn ü emân Hâtm-i mürsel hem nebî peygamber-i âhîr zamân Kıl şefâ'at yâ Muhammed şâh- ı sultân-ı resul	Murabba /5	--- / .--- / .--- / .--- / .---	

10	Hâce Senâ'î	<p>Âh kim derd-i derünüm yine buldı zararı Yine eflâkı siyâh eyledi âhum şereri Levh-i dilde kımadı yaşum egerçi eşeri Âh-ı serd-i seher ile yine buldum güzeri Yel gibi yıldırım yügürdüm bulmadum ben bir eri Diye ey bād-ı şabâ söyleme aldum haberi Hâş u 'âm şeyh idinmiş bir alay hayr u şeri Sapa Döldül diyü al ile satar leng harı Ne haqqat bilir ister ne gök anlar ne yeri Bağlamaz terkisine ƙal ile hayr ü l-beşeri Her yapı gâh Sıkender gibi ƙaldum seferi Geh Süleymân gibi şaldum yedi iklîme çeri Oƙudum ƙav-i Ebübekr ile ibn-i Ömeri Kimi ibn-i Abbâsı delîl itdi kimi ibn-i Haceri Açdı şehbâz-ı dilüm her yana bir bâl ü peri</p>	<p>Seni 'âlem şanemâ çerh-i mu'allâda arar Kimi esmâ'da kimi genc-i müsemmâda arar Kimi A'râf u kimi cennet-i me'vâda arar Kimi dağ'da kimi bağ'da kimi şahrâda arar Kimi gökte kimi yerde kimi deriyâda arar Kimi havrâda kimi Âdem ü Havvâda arar Kimi sim ü zer ile gevher-i yektâda arar Kimi hürşid-i cihân-tâb-i mücellâda arar Beyt-i Mağdisde kimi Ka'be-i 'ulyâda arar Kimi deyre girüben Lât ile 'Uzzâda arar Kimi Ya'küb-şifât Yûsuf-ı zîbâda arar Kimi Yûsuf oluban rüy-i Züleyhâda arar Kimi Mecnûn oluban şüret-i Leylâda arar Kimi Vâmuk gibi ruhsâre-i 'Azrâda arar...</p>	Mütekerriir Yirmili	Kurnaz ve Çeltik (2009) Hâce Senâ'î'nin bu şiirini mütekerriir yirmili şiiirlere örnekl olarak vermiştir. Şiiirin hangii Senâ'î'ye ait olduğu tam olarak tespit edilememiştir ancak Hâce Senâ'î divanı üzerinde yapılan iki yüksek lisans tezinde (Öte 2000: 82-85; Sezgin 2001: 157-161) şiiire yer verilmiştir. 2. bendin son altı dizesi mecrmuada bulunmamaktadır.
----	----------------	--	---	------------------------	--

			...				
			Eyledüm seyr nice mu'teberât u siyeri Görmedüm gülşen-i aqvâlde hiçbir şeceri Ki bite şâhınun üstinde murâdum şemeri Yazmamış Kâdi vü Keşşâf u Cerir-i Taberî î Haberüm yok güzelüm kimden alayum haberi				
12	Şâfi		<p>Tarz-ı şî're Şâfiyâ bir tarh şaldum [...] yine Her kim okursa bu şî'ri [...]] olsun hemân</p>	-		Ferd	
							Şiir Cezerî Kasım Paşa (Şâfi Dîvânı), Bursalı Nakkaş Safî Dîvânı ve Özlem Ercan tarafından hazırlanan Şâfi Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

22	Selîmî	Kendimi 'add itmezem bir dâne-i erzen gibi Şavurur bâd-i ecel bu 'ömrümü hürmen gibi	-	Matla'	--- / --- / --- / --- / ---	Mecmuada şîir ferd başlığı altında verilmiş ve kime ait olduğu belirtilmemiştir. Fatih Köksal'ın (2017, 172), "II. Selim'in Divançe'sinde Bulunmayan Şiirleri" adlı makalesinde şîirin II. Selim'e ait olduğu yönünde tespiti sözkonusudur.
22	-	Kendine ziyinet ne deñlü virse dünyâ zen gibi Aña aslâ meyl kılmaz olmaya er zen gibi	-	Matla'	--- / --- / --- / ---	Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şîir ferd başlığı altında verilmiştir.
26	Şâfi	Kim bilür atmayalardı kıtı yâbâna beni Taş foğursaydı foğurmakdan ise ana beni	Çomasa mañlaş-ı Şâfi gibi ayağda n'ola Bâri fi'l-cümle karin eylese akrâna beni	Gazel/5	--- / --- / --- / ---	Şîir Cezerî Kasım Paşa (Şâfi Dîvânı), Bursalı Nakkaş Safî Dîvânı ve Özlem Ercan tarafından hazırlanan Şâfi Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

26-27	‘Âlî	Bildi bir dîrr idigüñ atmadı yâbâna seni Toğduğun gibi şarup şükr eyledi ana seni	Mağlaşun Şâfi ise ğıll ü ğışı terk eyle İrgüre himmet-i ‘Âlî dağı akrâna seni	Gazel/5	..- / ..- / ..- / ..- / ..-	Naẓıre-i ‘Âlî başlığı ile verilen bu şiir Tuħfe-i Nâilî’de Şâfi (No:2264) adlı şaire ait olarak gösterilmiş ancak şiir Gelibolulu ‘Âlî’ye aittir. Şiirin son iki beyiti Tuħfe- i Nâilî’nin tezkiresinde bulunmamaktadır.
27	-	Ne lâzım cennet için minnet idüp yalvarup gezmek Babamız yurdudur şer‘-i şerif ile bizümdür ev	-	Ferd	..- / ..- / ..- / ..- / ..-	
27	-	Ėrbetde beni ey meh-i tâbânım unutma Gün gibi ara mihr-i diraşânım unutma	Sen gideli gözüüm yaşı deryâlar olupdur Deryâ yüzintüñ seyrini sulñânım unutma	Nazm/2	.. / ..- / ..- / ..- / ..-	Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâi başlığı altında verilmiştir.
32	-	Bir bâğüm var tis‘a ‘işrin kâpusı Hem selâşin bârû üzre yapısı	Ol bâğa bil bâğbân olmuş göñül Şâhibi Mevlâdur anuñ hem Muħammed vârişi	Nazm/3	Şiir ölçüsüzdür.	Mecmuada müseddes başlığı ile verilen şiir ölçüsüzdür. Bu lugazın cevabı Kurân-ı Kerim’dir.

		Nâzuqı taşış-ı erbâb-ı niyâz itmek neden Hicr ile 'uşşâkı pür-süz u güdâz itmek neden Mîhr ile a'dâyı şahib-ımtiyâz itmek neden Luîf ile ağıyanı her dem ser- firâz itmek neden Herkesi mihr ü vefâ 'uşşâka nâz itmek neden Gayra ihsân ehl-i dilden ihti râz itmek neden	Luîf u ihsânıy dem-â-dem zümre-i nâdânadır Hışm u kâhrıy muttaşıl Cevrî- i ser-gerdânadır Yâdlardıy saña mahrem aşınâ bî-gânedür Ey meh-i nâ-mühribân bilsek bu istiğnâ nedür Herkesi mihr ü vefâ 'uşşâka nâz itmek neden Gayre ihsân ehl-i dilden ihti râz itmek neden	Tesdîs/5	- - - / - - - / - - - / - - -	
34	Cevrî	Her dem ehl-i dillerüñ yanında yândur kitâb Münis-i esrârî yâr-ı ğam- güsâridur kitâb Mübtelâ-yı derd ü ğam bulsam müläyim söylerüm Ehl-i hâle râst gelsem hasb-i hâlüm söylerüm Büs iderdüm la flini zülf-i dü- tâdan korķarum El şunardum gence ammä ejdehâdan korķarum Düşdi dâman-ı dile bir şeret-i şür-efken 'Aşķ âhengeri zincir-i cünün işler iken	Yegdürür biñ kân-ı zerden ehl- i fazla bir varâķ Câhil almaz bir pûla n'itsün ne kândur kitâb Kanda bir divâne bulsam eylerüm 'arz-ı cünün Hem-demüm ehl-i kemâl olsa kemâlüm söylerüm Bir vefâlî yâr ele gürse muħabbet eylesem 'Aşķ olmaķ isterüm ammä cefâdan korķarum	Gazel/2	- - - / - - - / - - - / - - -	Rubâî başlığı adı altında verilen bu şiiir Lafîf'ye ait bir gazelden almımadır.
35	Lafîfî			Nazm/2	- - - / - - - / - - - / - - -	Mecmuada şiiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
35	-			Nazm/2	- - - / - - - / - - - / - - -	Mecmuada şiiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
35	-			Matla'	- - - / - - - / - - - / - - -	Mecmuada şiiir müfred başlığı altında verilmiştir.

35	-	Ey diken sine zemînde muhâbbet şecerin Kağ'ider anı şakın erre-i sîni severin	-	Matla'	..- / ..- / ..- / ..-	Mecmuada şiir müfred başlığı altında verilmiştir.
35	-	Temâşâ-gâh-ı 'aşîka cemâlün gibi bâğ olmaz Meşeldür bu ki 'âlemde göze hergiz yaşağ olmaz	-	Matla'	..- / ..- / ..- / ..-	Mecmuada şiir müfred başlığı altında verilmiştir.
35	-	Eger dervîş eger dil-rîş eger şâh-ı cihân olsun Sağa 'aşîk geçen evvel bentümle imtihân olsun	-	Matla'	..- / ..- / ..- / ..-	Mecmuada şiir müfred başlığı altında verilmiştir.
38	-	Yolun üzere ol kadar âb ağıdıpdir gözlerüm Ger terahhüm itmezisen 'âkıbet deryâ olur	-	Ferd	..- / ..- / ..- / ..-	İbrâhîm ismi üzerine yazılmış bir muammadır.
38	-	Mürîş-i fakr ile gâmdir şenbe yek-şenbe turâş Rûz-ı işneyn bula nî'met hem ola devletlü baş	Ger dilerseñ devletün arta ola 'ömriñ dirâz Rûz-ı cum'a 'âdet idün tâ olasin ser-firâz	Meşnevî/ 4	..- / ..- / ..- / ..-	Mecmuada şiir beyt başlığı altında verilmiştir
38	-	Ger gâzâ isterseñ öldür yulanı Eger zâhidseñ incitme canı	-	Matla'	Vezin aksamaktadır.	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.
39	Kerîmî	Dört müselmân ile biş kâfir meger İki dilber gördiler yüzi kamer	Ey Kerîmî hîle budur kim aña 'Add idüp toközda bir farh ideler	Gazel/5	..- / ..- / ..-	

41	-	‘Ahdüm olsun virmeyem ‘ömrümde hergiz yâda cân Yâda virmiş ‘ömrüni her kim ki virmiş yâda cân	-	Matla‘	--- / --- / - --- / - -	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.
45	-	Çekdiğim derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilir ‘Aşıkum hâl-i dil-i zârımı Allah bilir	-	Matla‘	.. --- / .. --- / .. -	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.
46	-	Güşeyi vahdet idi qabrın ‘azâbı olmasa Höş temâşâ-gâh idi mahşer hesâbı olmasa	Büy-i gül tayyibdür ammâ zahmet-i hâr olmasa Devr-i Mehdi yegdür ammâ hâvf-ı Deccâl olmasa	Nazm / 2	--- / - --- / - -	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
47	-	Nâgehân gördüm giderken bir dîvâr İçî zerdür sîm daşı üstüvâr	Ger gider olursa andan bir dîvâr Yapamaya anı ehl-i rûzgâr	-	--- / - --- / - -	Tek dörtlükten oluşan şiirin kafiye düzeni aaaa şeklindedir. Bu lugazın cevabı yumurtadır.
47	-	Nedür ol kim anuñ dört ola harfi Eger birin gidersen dördi qala	‘Aceb budur ki anuñ dördü dağı Giderse gine anda dördü qala	Kıta / 3	.. --- / - --- / - -	Bu lugazın cevabı çadırıdır.
47	-	Hizmete bil bağlayup bir niçe yâr Birliği itmiş kâmusı aşîkâr	Meskenet yüzün urup yire müdâm Pes der-i dildârdur aña maqâm	Mesnevî / 2	--- / - --- / - -	Bu lugazın cevabı süpürgeçdir.

47	Fuzûlî	Perde-i teşkîkdür bu zülmet-i kayd-ı hayât Perde ref' oldukda hâli herkesin ma'lûm olur	-	Kıf'a/1	- - - / - - - / - - - / - - -	Mecmuada Fuzûlî'ye ait olan kıt'a'nın sadece ikinci beyitine yer verilmiştir.
47	-	Gördüm bir harîfün iki ayagın Dutup yudmuş bir ejder şol u sağın	G.tin kırtarmak için ahır-i kâr Şalıvırdı ayaglarını naçar	Mesnevî/ 3	. - - - / - - - - / - - -	
47	-	Ol nedir kim yüzdür anuñ barmağı Sekkez ayag üstünedür durmağı	Biş başı var biş dili dördür cânı Müstehakdır menziline varmağı	Nazm/2	- - - / - - - - / - - -	
47	-	Bir gümişden kübedür mahbûs olupdur anda âb Geldi zerrin top ile feth itdi anı âfitâb	-	Matla'	- - - / - - - - / - - -	
47	-	Çaflet olma çün dilâ geçdi zamân Ân bu ân sâ'at bu sâ'atdur hemân	-	Matla'	- - - / - - - - / - - -	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.
48	-	Ol nedir kim yokdurur cismünde cân Çarru içi toptolu yılan çıyan	Ağzı birdür dili iki cânı yok Başını kesicegiz söyler kelâm	Nazm/2	- - - / - - - - / - - -	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir. Bu lugazın cevabı kalemdir.

48	-	Ne ejderhâdurur tutmuş qarâr ol Başından ayaga nakş u nigâr ol Ey meh-i encümen-efrûz-ı harîm-i gülzâr Âteş-endâz-ı dil-i 'âşık-ı bî-sabr u qarâr Şem'-i ruhsârıñ ile hâne-i düşmen rüşen Zulmet-i hicrîñ ile külbeyi 'âşık şeb-i târ Şerbet-i la'lîñ ile kâm-ı dil şîrin Zehr-i âlâmıñ ile telh mezâk-ı dil-i zâr Devlet-i vaşluñ ile hâtır-ı a'dâ hoş-hâl Mihnet-i hicrîñ ile 'âşık-ı şeydâ bîmâr	Oyumu günde biş kez âdemîden G.tünden yir ağıl/zından kuşar ol	Nazm/2	--- / .--- / .-- ..--- / ..--- / ..--- / ..-	Mecmuada şiir rubâi başlığı altında verilmiştir. Mecmuada şiir terci-i bend şeklinde yazılmış ve şiirin sadece ilk bendine yer verilmiştir.
48	Cevrî			Terkîb-i Bend/1	--- / .--- / .-- ---	Mecmuada ferd başlığı altında verilen beyit Fuzûlî'nin bir gazelinden alınmıştır.
49	Fuzûlî	Ruñıñdan nür okurlar şem' başın kesseler hâzır Budur bir çul ser-encâmı ki sultânuna hâmdür		Gazel/1	---	

51	Nâbî	Bahırine binâ' eyledüğü çeşme-i bi-âb Pinti Hâmîdîün eyledüğü ihsânuna bezzer	Hemşehrilerün kesreti ol hadde irişdi Nâbinün evi şimdi kaçır hânuna bezzer	Kıf'a/3	-- / .-- / .-- / .--	Nâbî Divanı'nda bu şiir bulunmamaktadır.
51	Sinânî	'Üd-veş ey dil şakın süzân olursun 'âkıbet Bez-m-i gamda ney gibi nâlân olursun 'âkıbet	Ey Sinânî gamzesi tîrine cânı kıl revân Bir kemân-ebriüya qurbân olursun 'âkıbet	Gazel/5	--- / --- / --- / ---	
51	Hâzık	Tenbâkû şem'-veş olamaz süzdân hâlâş Âhen hîşâra gürse de başı tumanludur	-	Ferd	-- / -- / -- / --	
52	-	Ümmîd ile yüz tıtuup geldüm senün dergâhuja 'Ayn-ı elîf eyle bir luft u 'inâyet kıl bapa	-	Ferd	--- / --- / --- / ---	
52	-	Beg efendim bu hâkıre eyle gel luft u kerem Dâ'imâ olsun naşirün ol kâdim-i pür-kerem	-	Matla'	--- / --- / --- / ---	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.
52	-	Yârün gelicek yârün ey dil sapa yüz müjde Çık cân ile karşıla el sinede yüz yerde	-	Matla'	-- / .--- / -- / .---	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

53	Şerhî	Hamduillallah bunca yıllardur peri-peyker senüñ Râh-ı aşkında başa bir gün hicâb el virmedi	Hağ söze bir kimse güş itmez dağı hağdur dimez Eyle bildüm Şerhiyâ kim hağ cevâb el virmedi	Gazel/5	--- / --- / --- / --- / ---	Gazel-i Şerhî adı altında verilen şirde matla beyiti bulunmamaktadır.
53	-	Gelürisen öyle gel ey nûk-nâm Ne tekliî-i hürrmet ne hañt u kelâm	Ne senden rükû' vü ne benden kıyâm Selâmün 'aleyküm 'aleyküm selâm	-	--- / --- / --- / --- / ---	Tek dörtlükten oluşan şirin kafiye düzeni aaaa şekindedir.
53	-	Vefâdan ben elüm çekdüm cefâdan çek elin sen de Vefâzlık zühür itdi senüñ sende bentüm bende	-	Matla'	--- / --- / --- / --- / ---	Mecmuada şiiir ferd başlığı altında verilmiştir.
53	Şerhî	Hayn gitti şerri kaldı bu zamânüñ şimdilik Gâyeten var izdihâmı bu zamânüñ şimdilik	Söylesen hağkı kabül itmez dilâ halk-ı cihân Şerhiyâ gel yum dehânun ger zebanun şimdilik	Gazel/5	--- / --- / --- / --- / ---	
53	-	Bentüm bu kalb-i mahzûnum kızıl gül tâ-be-tâ hündür Açılmağ ihtimâli yok eger yüz bin bahâr olsa	-	Ferd	--- / --- / --- / --- / ---	
53	-	Kâtib olmağ dilerisen 'ayn çok yaz kâf ile Hergiz âdem kâtib olmaz kuru kıru lâf ile	-	Matla'	--- / --- / --- / --- / ---	Mecmuada şiiir ferd başlığı altında verilmiştir.

53	-	Remzeten dilberlerin âzürde-i şîrîn olur Lezzetin telh eylemez çîn-i cebîni bâdenüj	-	Ferd	--- / --- / --- / ---	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.
53	-	Her namâzin vaktine cem' ola bunda hâş u 'âm Muhtelifdür kıblesi meyl eylestün şağa imâm	-	Matla'	--- / --- / --- / ---	Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.
54	-	Zülf-i zincirüj senüj dil murgına bir dâmdur Giceler şubhüm benüm dâ'im şabâhüm şamdur	Gülsitân-ı dehr içre bir güzel seyr eyledüm Tab' gül hem nutk' gül hem cism gül-endâmdur	Nazm / 2	--- / --- / --- / ---	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
54	-	Görmedüm bir sen gibi mahbûb-ı nâzûk hoş-edâ Seyrüne gelsün diler hem kim göre şun'ı Hüdâ	Merhamet yâyin küşâd it ben zâ'ife kıl kerem Cân fedâ olsun saña cân içre cânüm cân fedâ	Nazm / 2	--- / --- / --- / ---	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
54	-	Hâlet-i tıflımda sevdim ben seni bi-îştibâh Çün mürür-ı sâl ile geçdi 'ömür oldı tebâh	İltimâs-ı 'âşıkun eyle bu def'a sen kabûl Sînejî şar sineme ey meh- cebînim sen şâh	Nazm / 2	--- / --- / --- / ---	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
54	-	Ben saña meyl-i muhabbet eyledüm yüz cân ile Sen şehâ ben bî-nevâyi kıyma ğam hicrân ile	Seyr-i gülzâr eyleyüp gördüm niğarâ ben bugün Bülbüle gül naz iderdi biñ beter 'unvân ile	Nazm / 2	--- / --- / --- / ---	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

54	-	Hâriş u fâma' olan maşşûd mâl u gencedür Bu zamâna hâli zâhirdür ki gencden gencedür	Bir 'aceb meh-rüy gördüm nâmunu itdüm su'âl İsmidür eglence ammâ tab'ı hoş eglencedür	Nazm/2	--- / --- / - --- / - -	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
54	-	Hâşretünden gice gündüz zâr u giryân olmuşam Hâzin-i derd ü belâyum beyt-i hicrân olmuşam	'Aklı u fikr ü şabr u fâkat hûş bende kalmadı Sen perişanı görüp hâşur- perişan olmuşam	Nazm/2	--- / --- / - --- / - -	Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.
54	'Aşık 'Ömer	Ey perî-peyker saña âdem de disem el virür Âdem ammâ misli yok 'âlem de disem el virür Bir kerem kânu müürvvet şâhibi cânânesin Ben saña bu tarz ile hâtem [de] disem el virür	Dermend[ün] hem esirindür girer yok arava Hâşurum sındırma âzâr itme ben bi-çäreye Hidmet-i 'aşkunda ol 'Aşık 'Ömer âväreye 'Aklı yok divâneye sersem [de] disem el virür	Murabba /5	--- / --- / - --- / - -	
55	Rûhî	Başa dirsın ki yâri göricek yalvarı bilmezsin Meger sen ey dil-i bi-çäre ol ğaddârı bilmezsin	Tutar her bir cefâpa sînesin âh eylemez ammâ Gönjülden güçtür hep Rûhî-i şeydâyı bilmezsin	Gazel/5	--- / --- / - --- / - -	Bu gazel Bağdatlı Rûhî'nin yayın- lanan divanında bulunmamaktadır.
55	Şemsî	Dimedüñ 'aşık-ı dil-âstelerüñ hâl nedür Bizi hicrânda kodañ bilmedüñ ahvâl nedür	Niçe gün geçdi bu Şemsî kulum sultânım Bir peyâm ile sevindürmedüñ ihmâl nedür	Gazel/5	.. --- / .. --- / - --- / - -	
55	Nâbî	Gülsitân-ı dehre geldük reng yok bû kalmamış Sâye-endâz-ı kerem bir nañl-i dil-cü kalmamış	Ceyş-i gamdan kânde iltür ilticâ ehl-i niyâz Kal'a-i himmetde Nâbî burc u bârü kalmamış	Gazel/5	--- / --- / - --- / - -	

55	Mâni	İrîşür nâlelerin günbed-i gerdâna degin Dökerüm gözyaşımı her gice dâmâna degin	Berķ-i âhum gibi bir demde irerdüm Mâni Ne ķadar yol çok ise ol Şeh-i hûbâna degin	Gazel/5	..- / ..- / ..- / ..-	
55	-	O sâhîr kâkülüñ 'uŝŝâkımu şayda kemend itmiş Nezâketle bu deñlü serkeşi bir mıya bend itmiş	Niyâz itdüm o şûha yanuma gelmekde nâz eyler Tekellüfsüz varup aĝyâra kendün sine-bend itmiş	Nazm/2	..- / ..- / ..- / ..-	Mecmuada şiir rubâi başlığı altında verilmiştir.
55	-	La'l-i meyĝünüñ şehâ keyfiyeti cânumdadır Hem hayâlün bir nefes ħalî deĝül yanumdadır	Ârzü-yî ħâtrım tırmaz seni eyler taleb 'Aķl u fikr ü niyyetüm hep cümle sultânumdadır	Nazm/2	..- / ..- / ..- / ..-	Mecmuada şiir rubâi başlığı altında verilmiştir.
56	Őerĥi	[...] benden selâm it yârüme [...] gel kâkülî sünbül ruĥ-ı envâruma	Kendümi ey Őerĥiyâ ķayırmazam ħavfım budur Ķorķarım âlem yanar bir ĝün bu 'aŝķ-ı nâruma	Gazel/5	..- / ..- / ..- / ..-	
56	Ķavŝi	Şeb-i sâbıkda seyr itdüm iki maĥbûb-ı a'zâmı İder vaŝında anlaruñ 'ac[i]z Firdevsi vü Câmî	Bu ma'ĥûd mâcerâdan ĝel çek [el] ey bî-edeb Ķavŝi Őaĝa bir fâ'ide yok ne çekersin fikret-i ħâmî	Gazel/5	..- / ..- / ..- / ..-	
56	'Aşık	Sevmişem cân u göĝülden görmüşem şol dilberi Nice vaşfın eyleyem ben ol yüzi ĝül aĥmberi	Ĥaķ Te'âladan niyâz eyler bu 'Aşık dâ'imâ Bâd-ı şarşardan emîn itsün o ķadd-i 'ar'arı	Gazel/5	..- / ..- / ..- / ..-	

56	‘Andelîbî	‘Aklın aldurtmuş başından itdi mecnûn bir güzel Vâlih ü hayrân idüp fikrin alupdur bir güzel	Subha dek bülbül gibi ol nâle vü efgân ider Ol sebebden kim aña çok [cevr] kıldı bir güzel	Gazel/5	--- / --- / --- / --- / ---	Gazelde şairin mahlası dördüncü beyitte yer almaktadır.
56	-	Ey birâder sen tefekkürsüz tekellüm itme zinhâr Hem sebük-bâr oluban âlem içinde h'yar u zâr	-	Matla'	Vezin aksamaktadır.	Mecmuada şair ferd başlığı altında verilmiştir.
57	Rûhî	Tutsa el ile yâr yüzün pençe-i âfitâb olur Açsa taḥammül eylemez cümle cihân ḥarâb olur	Söz dise yaraşur hele Rûhî-i şûḥ-fab' kim Vaşf-i cemâl-i yârda her sözi bir kitâb olur	Gazel/5	--- / --- / --- / --- / ---	Bu gazel aynı varakta iki defa yazılmış olup gazel Bağdathî Rûhî'nin yayınlanan divanında bulunmamaktadır.
57	-	Hemân sen merdüm ol da eyle pür-hemyân dâmânı Birer gevher virürler saña 'aşkun mâye-dârânı	-	Matla'	--- / --- / --- / --- / ---	Ali ve Bekir isimlerine yazılmış bir muammadır.
57	-	Destine bir nüşâ-i mişbâḥ alınca ol melek Üç nuḳat dîbâceden bir âḫirinden itdi ḥek	-	Matla'	--- / --- / --- / --- / ---	Hamza ismine yazılmış bir muammadır.
57	İhsân	O ḡlmandan yeg civândan Ebrû kemândan ayrıldum O bâğbândan o rıdvândan Gül-i ḥândândan ayrıldum	Dilek murâda yâr olsun Lebin vürsin n'ola kıysun Eyle İhsân yüzi ḡlştün Zülf-i reyḫândan ayrıldum	Semâi	8'li hece ölçüsü	

57	-	Perçem-i yâri tütüp bir büsecik yeri Gün görür 'âlemde şâhane düter taraf-ı cinân	-	Ferd	--- / --- / --- / --	Ahmed ve Hasan ismine yazılmış bir muammadır.
57	-	Görüp emr-i lebinden kaître-i mey 'Aceb dür dökdi çeşminden pey-â-pey	-	Matla' / ... / .--	Receb ismine yazılmış bir muammadır.
57	-	Kâse-i zerrini gördüm sakıyâ meyden tehi Dâne-i 'aqlım başumdan gitdi ey serv-i sehi	-	Matla'	--- / --- / --- / --	Hasan ismine yazılmış bir muammadır.
57	Künhî	Bü'l-'aceb divânesin söz söyledikce Künhiyâ Dür tökersin gerçi amma hâlâ idersin dâ'imâ	-	Matla'	--- / --- / --- / --	Hasan ismine yazılmış bir muammadır.
58	İshâk	Şun berü sâki o serv-i gül- 'izâruş 'aşkına İçeltüm ol nergis-i mest-i humâruş 'aşkına	Gel dirîğ itme dehanuş büsesin İshâkdan Anı yoğdan var iden Perverdigâruş 'aşkına	Gazel/7	--- / --- / --- / --	
58	Ferruhî	Niçe bir cevr idesin devr-i zamândur böyle Böyle kılmaz kime kaldı bu cihândur böyle	Ferruhî söyle sözün kâdrini câhil ne bilür Bu dahı 'ârif e bir nâm u nişândur böyle	Gazel/5	... / ... / ... / --	

58	‘Aşkî	Gâh mir’ât-ı felek rûy-ı sa’âdet gösterür Ki döner jeng-i melâmetle felâket gösterür Bir nefesde ‘aşka biñ dürlü hâlet gösterür İvme ey dil şabr kıl ivmek melâmet gösterür Görelüm âyine-i devrân ne hâlet gösterür	Bî-nişân olur şalan bahr-i fenâya zâtını Ser virendür da‘vî-i ‘aşkuñ iden işbatını Mest-i ‘aşk olup unud cân u cihân lezzâtını ‘Aşkîyâ pâk ü mücellâ kıl göñül mir’âtını Görelüm âyine-i devrân ne şüret gösterür	Muhammes/5	--- / --- / --- / ---	
58	-	Şadef kim düşse mey içre olur dörd[i] toköz anuñ Bu bir hoşca mu‘ammâdur sapa der ism-i cânânuñ	-	Matla‘	--- / --- / --- / ---	Mustafa ismine yazılmış bir muammadır.
58-59	Rahmî	Nev-bahâr irüp yine irişdi hengâm-ı cünün Dağ-ı sinem gibi şahrâlar olupdur lâle-gün Yârsız çeşmüm döker her lahızada seylâb-ı hün Âh eliñden kime feryâd ideyin ey dehr-i dtin Tâli‘im mağbûn [u] bağrum hün [u] bahtum ser-nigün Şabra tâkât kalmadı gâyet zebûn oldum zebûn	Rahmîyâ devrân beni Mecnûn-ı ‘aşka yâr idüp Şaldı şahrâ-yı belâya menzilüm kühsâr idüp Kim gelürse yanuma hâlûmden istigfâr idüp Okurum bu mañla‘-ı derdüm apa eş‘âr idüp Tâli‘im mağbûn [u] bağrum hün [u] bahtum ser-nigün Şabra tâkât kalmadı gâyet zebûn oldum zebûn	Müseddes/5	--- / --- / --- / ---	

59	Hasbî	Biz şarâb-ı aşk ile sermest ü hayrânîlerüz Hûblar şevkı bize hoşdur ki 'ırfânîlerüz Ehl-i hâlitü zâhidâ gerçiki 'Osmânîlerüz Biz Selimî-meşrebüz ammâ Süleymânîlerüz	Hasbiyâ dün gün dem-â-dem gözlerümden kanlı yaş Eyleyüñ çün u çirâyı defter-i dilden tirâş Dil-rübâlar 'aşkı ile olmuşuz 'alemde fâş Biz Selimî-meşrebüz ammâ Süleymânîlerüz	Murabba /5	- - - / - - - / - - - / - - -
59	-	Daş dime kalb-i yâre olur şikeste-hâtr Nâzûkturur beğâyet Emrî dil-i ekâbir	-	Matla'	- - / - - - / - - / - -
59	Ahmed	Mest-i bed-nâm olmuşuz bir nice 'ırfânîlerüz Bâdeye cânlar virürüz biz ki 'Osmânîlerüz Ehl-i nânuñ kıymetin bilür bedahşânîlerüz Lâ-ubâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz	Ğam degül diller açup kılsa gözütü yağmâ-yı dîn Bir kuluñdurur bu Ahmed nâzi қо ey nâzenin Şu gibi şâfi içi çün bizde olmaz kibr ü kin Lâ-ubâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz	Murabba /6	- - - / - - - / - - - / - - -
59-60	Şadî	Rüşen kılan cihâni bugün hûsn-i mâhidur Meftûn iden bu göñlümi çeşm-i siyâhidur	Şadîye nice irişesin sa'dî yaña sen Dil mülkini harâba viren ğam sipâhidür	Gazel/5	- - / - - / - - / - -

60	Uşûlî	<p>Şükür Hakkı kim yine bir mehlikâdur sevdiğüm Nürdür başdan başa şems-i duhâdur sevdiğüm Sâyesinde pâdişâhum bir humâdur sevdiğüm Serv-ka'd ma'hibûblarda müntehâdur sevdiğüm Yâ Hasan yâhüd Hüseyin-i Kerbelâdur sevdiğüm La'hmüke lahmî 'Aliyyü'l- Murtezâdur sevdiğüm Süret-i rahmân 'ale'l-arş istivâdur sevdiğüm Kıble hakkı Ka'be-i ehl-i şafâdur sevdiğüm Deyr-i dilde bir büt-i lu'bet- nümâdur sevdiğüm Hâşelillâh dostlar nür-i Hudâdur sevdiğüm Ben Muhammed ümmetiyem Muştâfâdur sevdiğüm</p>	<p>Murğ-ı cânâ 'aşk odından âşiyân itdüm yine Ol cenâhı yanmışuñ yirin cinân itdüm yine Bu deli göplümü rüsvâ-yı cihân itdüm yine Gice gündüz hem-demim âh u figân itdüm yine Şoldurup bağ-ı vücüdümü hazân itdüm yine Tig-i hasretle yüregüm tolu kan itdüm yine Zür-i miñnetle büküp kâddüm kemân itdüm yine Ayağı toprağına rûhum revân itdüm yine Ey Uşûlî ol şehüh ismin beyân itdüm yine Gün gibi faş eyledüm sirrum 'ayân itdüm yine Ben Muhammed ümmetiyem Muştâfâdur sevdiğüm</p>	Mütekerrir on birli/5	--- / --- / --- / ---	Onar dizelik bendlerden oluşan şiiirde her bendin sonunda bir dize aynen tekrar etmekte ve bu şekilde her bend 11 dize olmaktadır.
----	-------	---	--	--------------------------	-----------------------	---

TAHRAN ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KÜTÜPHANESİ 2701 NUMARADA
KAYITLI MECMUADA YER ALAN TÜRKÇE ŞİİRLER (İNCELEME-
KARŞILAŞTIRMALI METİN)

METİN
(1)

1.¹

Ġazel-i ‘İzzetī

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Sevād-ı haṭṭ-ı lafzuḡ lübb-i ma‘nāya niķāb olmaz
Belī gerd-i yetimī dürr-i şehvāra ḥicāb olmaz
2. Olur erbāb-ı ṭab‘uḡ her birinde başķa feyz ammā
Şu‘ā-ı encüm-i heft āsumān bir āfitāb olmaz²
3. Görince rūy-ı āteşnāk ile ḥüsn-i gelū-sūzuḡ
‘Aceb ķanķı cigerdür³ dāḡ-ı ḥasretle kebāb olmaz⁴
4. Beni bir ıztırāba itdi ilkā‘ nār-ı hicrūḡ kim
Efendim müy-ı āteş-dīdede ol pīç-tāb olmaz⁵
5. Zer-i dünyā ne mümkin cem‘ ola ‘ālī-himemlerde
Tereşşuḡ ķılsa bārān ķühsāra cāy-gīr olmaz⁶
6. Raşad-bīn-i ḥaķīķat i‘tidāl-i vaķte⁷ aldanma[z]
Bu çerḥūḡ ķanķı devrinde medār-ı inķılāb olmaz⁸
7. Leb-i ḥaşm-ı lecūca ‘İzzetā mühr ur sükūtuḡla
Cedelķārāne ḥāmūşī ķadar ḥāzır-cevāb olmaz

¹ İzzet Ali Paşa D., G. 73, s. 206-207

² Bu beyit a.g.e.’de yoktur.

³ cigerdür: ciger var a.g.e.

⁴ Bu beyit a.g.e.’de 6. beyittir.

⁵ Bu beyit a.g.e.’de 7. beyittir.

⁶ Bu beyit a.g.e.’de yoktur. Beyitin kafiyesinde gazelle uyumsuzluk vardır.

⁷ vaķte: ḥāle a.g.e.

⁸ Bu beyit a.g.e.’de 4. beyittir.

2.⁹

Güfte-i Râgıbî

[Gazel]

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

1. Eyâ sen şanma kim senden bu güftârî dehân¹⁰ söyler
Veyâ terkîb olan 'unşur bu burc-ı bî-riyâ¹¹ söyler

(2)

2. Nefsini¹² ol saña bildürmek murâdın kûtb ider¹³ Mevlâ
Geçüp vücûd-ı 'unşurdan bedenden¹⁴ tercemân söyler*¹⁵
3. Şular ki¹⁶ bilmedi nefsin 'arefdan almadı¹⁷ dersin
Degildür haqqa 'arifler özin bilmez yalan söyler
4. Hayâl-i haţtı başîret görende hayme-i taqdîr¹⁸
Degildür nuţkdan insân derûnundan zebân¹⁹ söyler
5. Sekâhüm rabbühüm²⁰ hamrın içer²¹ 'aşıklar ey Râgıb
İrer ma'sûkuna²² anlar mekândan lâ-mekân söyler

⁹ "Güfte-i Râgıbî" olarak belirtilen bu gazel Koca Râgıb Paşa Divânı'nda bulunmamaktadır. Gazel Nakşî Ali Akkirmânî Divânı'nda 117 numaralı gazelle ufak farklılıklar dışında aynıdır. Bu farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir.

¹⁰ dehân: nihân Nakşî Ali Akkirmânî D., G.117, s.178.

¹¹ bu burc-ı bî-riyâ: yahud lahm-ı zebân a.g.e.

¹² nefsin: seni a.g.e. ("Nefsini" kelimesi şiirin vezni bozmaktadır.)

¹³ kûtb ider: kâsd idüp a.g.e.

¹⁴ Geçüp vücûd-ı 'unşurdan bedenden: 'Anâşırdan giyüp bir ton yüzünden a.g.e.

¹⁵ Nakşî Ali Akkirmânî divânında mecmuada yer almayan bir beyit daha bulunmaktadır:

Yaratdı cümle eşyâyı özin setr eyleyüp anda

Göründi niçe biñ yüzden velî kendi nihân söyler a.g.e.

¹⁶ Şular ki: Olar kim a.g.e.

¹⁷ almadı: almayup a.g.e.

¹⁸ Hayâl-i haţtı başîret görende hayme-i taqdîr: Hayâl-i zıl yeter 'ibret görünen hayme-i tende a.g.e.

¹⁹ nuţkdan inan derûnundan zebân: nuţk iden şûret derûnuşda devrân a.g.e.

²⁰ "Rableri onlara tertemiz bir içki içirir." İnsân Sûresi/21

²¹ içer: içen a.g.e.

²² İrer ma'sûkuna: Olurlar bî-mekân a.g.e.

3.²³

Mirzâ Şâib-i İsfahânî
[Gazel]

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

1. Cevân u nîklik tıfluñ edâsından müşahhâşdur
Bir il ki yahşi olsa ibtidâsından müşahhâşdur
2. Dimişler kim kadîm üstâd hayâsızda îmân olmaz
Îmân ehli ki var özde hayâsından müşahhâşdur
3. Düzetmiş dehr evi seng-i sitemden çerh mi'mârî
Bu kaşr-ı miñnet-âbâdân binâsından müşahhâşdur
4. Bugün farq eylemek olmaz bu dehrüñ merd ü nâmerdin
Eger farq eyleseñ merdin sehâ'sından müşahhâşdur
5. Ğaraż bî-gâne dirler Şîa' halkı nâr-ı eşkardan
Bu Şîa' halkınuñ Şâ'ib ağasından müşahhâşdur

4.²⁴

Ğazel-i 'Ulvî

fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün

1. Haste câna hâlet-i mevt irdi cânân bî-ñhaber
Bir devâsuz derde düşdüm veh ki Loğmân bî-ñhaber
2. Cân zenâh-dânuñda qaldı haste-dil hayretdedür
Düşdi Yûsuf çâha ammâ pîr-i Ken'an bî-ñhaber²⁵
3. Şarılup çıkdı dirah't-ı 'ömrüme mâr-ı ecel²⁶
Âşiyân-ı tende yatur bülbül-i cân bî-ñhaber²⁷

²³ Sâib-i Tebrîzî: Mîrzâ Muhammed Alî b. Mîrzâ Abdîrrahîm Tebrîzî İsfahânî (ö. 1087/1676 [?]) Daha çok Farsça şiirler söyleyen Âzerî şairi. Bu şiir şairin Farsça Dîvânı'nda yer alan 19 Türkçe gazel içinde bulunmamaktadır.

²⁴ **Derzi-zâde Ulvî D.**, G.259, s.470. Dîvânda 7 beyit olan bu gazel bazı farklılıklarla Ali Nihad Tarlan'nun (1948: 21) Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri Fasikül 3 (Ulvî-Meâlî, Nihânî, Feyzî, Kâtibî) adlı eserinde de yer almaktadır.

²⁵ Bu beyit dîvânda 5. beyittir.

²⁶ Şarılup çıkdı dirah't-ı 'ömrüme mâr-ı ecel: Kebk-i 'ömrü kaçmağa bâl açdı şeh-bâz-ı ecel **Ali Nihad Tarlan Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri Fasikül 3 (Ulvî-Meâlî, Nihânî, Feyzî, Kâtibî)**

²⁷ Bu beyit dîvânda 4. beyittir.

4. Gitdi göz nürum²⁸ ğam-ı hindūñ²⁹ ile ağlar dañı
Hâtemi³⁰ elden çıkardı çeşm-i giryân bî-ñaber³¹
5. ‘Ulviyâ ğurbetde kâldum³² bî-kes ü tenhâ olup
Cümle yârân³³ ğaflet üzre cümle iñvân³⁴ bî-ñaber³⁵

5.³⁶**Ġazel-i Murâdî****mef‘ülü / mefâ‘ilü / mefâ‘ilü / fe‘ülün**

1. Bî-‘âr göziñ nergis-i fettâni begenmez
Hikmetde lebün ğazret-i Loğmâni begenmez

(3)

2. Toğruluğ ile kâmetine irmedi ‘ar‘ar
Hâl-i siyehün mülk-i Süleymâni begenmez
3. Cellâd-ı ğamuñ çıkdı şikâr itmege cânı
Gördi ğam-ı ‘aşkuñla za‘îf anı begenmez
4. Eyyâm-ı vişâlün dile düşdikçe dem-â-dem
Tuğyân-ı sirişküm göre ‘ummâni begenmez
5. Dervişligün vaşfın idende bu Murâdî
Nazm-ı güher-efşân ile Hâssânı begenmez

(9)

6.³⁷**İlâhî****[Murabba‘]**

²⁸ Gitdi göz nürum: Dökdü göz nürin D.

²⁹ ğam-ı hindūñ: ğam u endüh D.

³⁰ Hâtemi: Merdümin D.

³¹ Bu beyit dîvânda 6. beyittir.

³² kâldum: kâlduğ Ali Nihad Tarlan Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri Fasikül 3 (Ulvi-Meâlî, Nihânî, Feyzî, Kâtibî)

³³ yârân: iñvân D.

³⁴ iñvân: yârân D.

³⁵ Bu beyit dîvânda 7. beyittir.

³⁶ Sultan III. Murad (Murâdî) Dîvânı’nda bu gazel bulunmamaktadır.

³⁷ Şairin dîvânına ulaşlamamıştır.

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. Çün Medîne-i münevver ravzaya bulduñ vuşul
Giydüñ İmân hil'atini dînimüz buldı uşul
Evliyâ vü enbiyâ қапуңда boynı bağlu қul
Қıl şefâ'at yâ Muḥammed şâh-ı sulṭân-ı resûl
2. Ravza-ı nûr-ı münevverde bu geldi yâduma
Rûz-ı maḥşerde meded eyle benüm feryâduma
Ata ana қavm u қardaş u abâ ecdâduma
Қıl şefâ'at yâ Muḥammed şâh-ı sulṭân-ı resûl
3. 'Âşık-ı şâdıқларuñ göñlünde hem miḥmânısın
Enbiyâlar pişvâsı evliyâ sulṭânısın
Cürm-i 'işyân derdinüñ sen şübhesiz dermânısın
Қıl şefâ'at yâ Muḥammed şâh-ı sulṭân-ı resûl
4. 'İyd buldum bu günü buldum Ḥaқı fark eyledüm
İ'tikâd ihlâş ile hem gönlümi berk eyledüm
Cân u baş ehl ü 'iyâlüm yoluña terk eyledüm
Қıl şefâ'at yâ Muḥammed şâh-ı sulṭân-ı resûl
5. *Raḥmeten li'l-âlemînsin*³⁸ kim tutar şekk ü gümân
Devletinde zâhir oldı cümleye emn ü emân
Ḥatm-i mürsel hem nebî peygamber-i âḥir zamân
Қıl şefâ'at yâ Muḥammed şâh-ı sulṭân-ı resûl

(10)

7.³⁹

Hâce Senâyi
[Mütekerrir Yirmili]

³⁸ “(Ey Resûlüm!) Biz seni âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik.” Enbiyâ Sûresi/107'den iktibâs edilmiştir.

³⁹ Kurnaz ve Çeltik'in (2009) “Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik” adlı makalesinde Hâce Senâyi'nin bu şiiri mütekerrir yirmili şiirlere örnek olarak verilmiştir. Şiirin hangi Senâyi'ye ait olduğu tam olarak tespit edilememiştir ancak Hâce Senâyi divânı üzerinde yapılan iki yüksek lisans tezinde de (Öte 2000: 82-85; Sezgin 2001: 157-161) şiire yer verilmiştir. Söz konusu tezlerde okuma hataları sebebiyle Kurnaz ve Çeltik bu şiiri Ali Emiri'nin 1336 yılında yayınladığı Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuasından hareketle yeniden Latin harflerine aktarmıştır. Bizim yaptığımız karşılaştırma da bu makaledeki metne dayanmaktadır.

fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

1. Āh kim derd-i derūnum yine buldı zararı
 Yine eflākı siyāh eyledi āhum şereri
 Levh-i dilde kıomadı yaşum egerçi eşeri
 Āh-ı serd-i seher ile yine buldum güzeri
 Yel gibi yildüm yügürdüm⁴⁰ bulmadum ben bir eri⁴¹
 Diye ey bād-ı şabā söyleme⁴² aldum haberi
 Hās u 'ām şeyh idinmiş bir alay hayr u şeri⁴³
 Saña Düldül diyü al ile⁴⁴ satar leng harı
 Ne haķıķat bilür ister⁴⁵ ne gök anlar ne yeri
 Bađlamaz terkisine kāl ile hayrū'l-beşeri⁴⁶
 Her yana gāh Sikender gibi kıldum seferi
 Geh Süleymān gibi şaldum yedi iklīme çeri
 Oқudum қavl-i Ebübekr ile ibn-i 'Ömeri⁴⁷
 Kimi ibn-i⁴⁸ Abbāsı delīl itdi kimi ibn-i Haceri⁴⁹
 Açdı şehbāz-ı dilüm her yana bir⁵⁰ bāl ü peri⁵¹
 Eyledüm seyr niçe mu'teberāt u siyeri⁵²
 Görmedüm gülşen-i aқvāle hiçbir şeceri
 Ki bite şāhınuñ üstinde murādum şemeri
 Yazmamış Kādi vü Keşşāf u Cerir-i Taberī ĩ
 Haberüm yok güzelüm kimden alayum haberi

⁴⁰ Yel gibi yildüm yügürdüm: Aradum yel gibi yeldüm Kurnaz ve Çeltik (2009), **Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik**, s. 873-874.

⁴¹ Vezin aksamaktadır.

⁴² Söyleme: şoluma **a.g.m.**

⁴³ hayr u şeri: hīre-seri **a.g.m.**

⁴⁴ al ile: vallāhi **a.g.m.**

⁴⁵ ister: ebter **a.g.m.**

⁴⁶ hayrū'l-beşeri: nev'-i beşeri **a.g.m.**

⁴⁷ Bu dize **a.g.m.**'de 1. bendin 15. dizesinde iken mecmuada 13. dizede yer almaktadır.

⁴⁸ Bu kelime **a.g.m.**'de bulunmamaktadır. "İbn-i" kelimesi dizede fazlalık olup vezin gereği çıkarılması gerekmektedir.

⁴⁹ Bu dize **a.g.m.**'de 1. bendin 16. dizesinde iken mecmuada 14. dizede yer almaktadır.

⁵⁰ yana bir: yanaya **a.g.m.**

⁵¹ Bu dize **a.g.m.** 1. bendin 13. dizesinde iken mecmuada 15. dizede yer almaktadır.

⁵² Bu dize **a.g.m.**'de 1. bendin 14. dizesinde iken mecmuada 16. dizede yer almaktadır.

2. Seni ‘ālem şanemā çerḥ-i⁵³ mu‘allāda arar
 Kimi esmā‘da kimi genc-i müsem māda arar
 Kimi A‘rāf u kimi cennet-i me‘vāda arar
 Kimi dağda kimi bāğda kimi şahrāda arar⁵⁴
 Kimi gökte kimi yerde⁵⁵ kimi deryāda arar
 Kimi ḥavvrāda kimi Ādem ü Ḥavvāda arar⁵⁶
 Kimi⁵⁷ sīm ü zer ile⁵⁸ gevher-i yektāda arar
 Kimi ḥurşīd-i cihān-tāb-ı mücellāda arar
 Beyt-i Maḳdisde kimi Ka‘be-i ‘ulyāda arar
 Kimi⁵⁹ deyre girüben⁶⁰ Lāt ile ‘Uzzāda arar
 Kimi Ya‘küb-şifat Yūsuf-ı zībāda arar
 Kimi⁶¹ Yūsuf oluban⁶² rüy-ı Züleyḥāda arar
 Kimi Mecnūn⁶³ oluban⁶⁴ şüret-i Leylāda arar
 Kimi Vāmıḳ gibi ruḥsāre-i ‘Azrāda arar

✱⁶⁵

⁵³ çerḥ-i: ‘arş-ı **a.g.m.**

⁵⁴ Bu dize **a.g.m.**’de 2. bendin 6. dizesinde iken mecmuuda 4. dizede yer almaktadır.

⁵⁵ Kimi gökte kimi yerde: Kimi yerde kimi gökte **a.g.m.**

⁵⁶ Bu dize **a.g.m.**’de 2. bendin 4. dizesinde iken mecmuuda 6. dizede yer almaktadır.

⁵⁷ Kimi: Kimisi **a.g.m.**

⁵⁸ ile: ü **a.g.m.**

⁵⁹ Kimi: Kimisi **a.g.m.**

⁶⁰ girüben: girüp **a.g.m.**

⁶¹ Kimi: Kimisi **a.g.m.**

⁶² oluben: olup **a.g.m.**

⁶³ Mecnūn: Mecnūn’nun **a.g.m.**

⁶⁴ oluben: olur **a.g.m.**

⁶⁵ 2. bendin son altı dizesi mecmuaya alınmamış olup bu dizeler **a.g.m.**’de şu şekildedir:

Kimisi bāğa girüp serv-i dil-ārāda arar
 Gül ü sünbülde kimi bülbül-i şeydāda arar
 Kimi levhe yazılan lafz ile ma’nāda arar
 Kimi tecnīs ile eṣ‘ār u mu‘ammāda arar
 Yazmamış Kādi vü Keşşāf u Cerirī Taberī
 Ḥaberüm yoḳ güzelüm kimden alayım ḥaberi

(12)

8.⁶⁶

Şâfî

[Ferd]

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün / fâ‘ilün

Tarz-ı şî‘re Şâfîyâ bir tarh şaldum [...] ⁶⁷ yineHer kim okursa bu şî‘ri [...] ⁶⁸ olsun hemân

(22)

9.⁶⁹

[Matla‘-i Selîmî]

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Kendimi ‘add itmezem bir dâne-i erzen gibi

Şavurur bād-ı ecel bu ‘ömrümi hürmen gibi

10.⁷⁰

[Matla‘]

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Kendine ziynet ne dehlü virse dünyâ zen gibi

Arja aşlâ meyl kılmaz olmaya er zen gibi

⁶⁶ Şairin dîvânuna ulaşılammıştır. Şiir Cezerî Kasım Paşa (Şâfî Dîvânı), Bursalı Nakkaş Safî Dîvânı ve Özlem Ercan tarafından hazırlanan Şâfî Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

⁶⁷ Vezin aksamaktadır.

⁶⁸ Dizede kelime eksikliğinden kaynaklanan vezin hatası bulunmaktadır.

⁶⁹ Subaşı’nın (1982, 127) Yavuz Sultan Selim’e ait olarak gösterdiği bu beyit, daha sonraki araştırmalarda II. Selîm’in şiirleri arasında gösterilmiştir. (Bkz. Kesik, Beyhan (2012). Selîmî (II. Selim) Dîvânçesi. s. 72.; Kaya, Tufan (2007). Konya Bölge Yazmalar Kütüphanesi’ndeki 13467 Numaralı Mecmuanın Metni. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 290) Fatih Köksal’ın da (2017, 172), “II. Selîm’in Dîvânçe’sinde Bulunmayan Şiirleri” adlı makalesinde şiirin II. Selim’e ait olduğu yönünde tespiti sözkonusudur. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiş ve kime ait olduğu belirtilmemiştir.

⁷⁰ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

(26)

11.⁷¹

Ġazel-i Şâfî

fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

1. Kim bilür atmayalardı çatı yâbâna beni
Taş toğursaydı toğurmakdan ise ana beni
2. Bilmezem Ĥazret-i lâ yüs‘el-‘ammâ yef‘al⁷²
Ne için koydı ola hey‘et-i insâna beni
3. Mâ‘il idüm ki yatam çâh-ı ‘ademde niçe yıl
Mâlik itmekden ise Yûsuf-ı ‘irfâna beni
4. Yalnız bu ne belâdur ki şafâ-yı tab‘um
Bâ‘is-i hıkd u Ĥased eyledi yârâna beni
5. Koması maĤlaş-ı Şâfî gibi ayağda n’ola
Bârî fi’l-cümle qarîn eylese akrâna beni

12.⁷³

Naẓîre-i ‘Âlî

[Ġazel]

fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

1. Bildi bir dürr idigün atmadı yâbâna seni
Toğduğun gibi şarup şükr eyledi⁷⁴ ana seni
2. Kõ şu⁷⁵ bilmezligi kim kendüyi bildürmek için
Koydı Ĥallâķ-ı cihân⁷⁶ hey‘et-i⁷⁷ insâna seni
3. RaĤm-ı mâder gibi zindâna giriftâr olduĤ
Mâlik idince Ĥudâ Yûsuf-ı ‘irfâna seni

⁷¹ Şairin dîvânına ulaşılammıştır. Şiir Cezerî Kasım Paşa (Sâfî Dîvânı), Bursalı Nakkaş Safî Dîvânı ve Özlem Ercan tarafından hazırlanan Sâfî Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

⁷² “Allah, yaptığundan sorumlu tutulamaz.” Enbiyâ Sûresi/23

⁷³ Gelibolulu Âlî D., Ġazel 1531, s. 303. Naẓîre-i ‘Âlî başlığı ile verilen bu şiir TuĤfe-i Nâilî’de Sâfî (No: 2264) adlı şaire ait olarak gösterilmiş ancak şiir Gelibolulu Âlî’ye aittir. Şiirin son iki beyiti TuĤfe-i Nâilî tezkiresinde bulunmamaktadır.

⁷⁴ şükr iyledi: şarmaladı a.g.e.

⁷⁵ şu: bu a.g.e.

⁷⁶ cihân: ezel a.g.e.

⁷⁷ hey‘et-i: şüret-i a.g.e.

(27)

4. Şeker-i⁷⁸ nazm ile mir'ât-ı şafâ-yı tab'uy
Añladıysa⁷⁹ n'ola tûñi gibi yârâne seni
5. Mañlaşun Şâfî ise ğıll ü ğışı terk eyle
İrgüre himmet-i 'Âlî dahı akrâna⁸⁰ seni

*⁸¹13.⁸²

Ferd

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

Ne lâzım cennet için minnet idüp yalvarup gezmek
Babamız yurdudur şer'-i şerîf ile bizümdür ev⁸³

14.⁸⁴

[Nazm]

mef'ülü / mefâ'îlü / mefâ'îlü / fe'ülün

Ğurbetde beni ey meh-i tãbãnum unutma
Gün gibi ara mihr-i dırañşãnum unutma
Sen gideli gözüm yaşı deryâlar olupdur
Deryâ yüzünüñ seyrini sultãnum unutma

(32)

15.⁸⁵

[Nazm]

⁷⁸ Şeker-i Sükkeri a.g.e.

⁷⁹ Añladıysa: Dilledürse a.g.e.

⁸⁰ akrâna: iñsãna a.g.e.

⁸¹ Gazelin son beyti mecmuaya alınmamış olup a.g.e.'de şu şekildedir: Dîv-i nefsün ki
Süleymân-ı mağlûbuñ ola / Mührveş göndereler âşaf-ı devrãna seni

⁸² Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

⁸³ Bu beyit Nâbî'nin "Kimdür bizi men eyleyecek bağ-ı cinãndan / Mevrûş-ı pederdür
girerüz hãne bizimdür" beyiti ile anlam ve söyleyiş hususiyetleri bakımından
yakınlık göstermektedir.

⁸⁴ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında
verilmiştir.

⁸⁵ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada müseddes başlığı ile verilen
şiir ölçüsüdür. Bu luzgazin cevabı Kurân-ı Kerim'dir.

Bir bāğum var tis‘a ‘iṣrīn kapısı
Hem ṣelāṣīn bārū üzre yapısı
Vardurur ol bāğda yüz on dört şecer
Sitte elf sitte mi‘e sittīn ü sitte ālūsı
Ol bāğa bil bāğbān olmuş göñül
Şāhibi Mevlādur anuñ hem Muḥammed vārişi

(34)

16.⁸⁶

Cevrī fermāyed

[Tedsīs]

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Nāzuñı taḥṣīṣ-i erbāb-ı niyāz itmek neden
Hicr ile ‘uṣṣāķı pür-süz u güdāz itmek neden
Mihr ile a‘dāyı şāhib-imtiyāz itmek neden
Luṭf ile aġyārı her dem ser-firāz itmek neden
Herkese mihr ü vefā ‘uṣṣāķa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden
2. ‘Ālemi tutsa ‘aceb mi eşk ü āhı ‘āşıkun
Müdde‘ā-yı ‘aşķa anlardur güvāhı ‘āşıkun
Ḥizmet-i ḥāk-i derüñdür ‘izz ü cāhı ‘āşıkun
Āsitānuñda nedür şāhum günāhı ‘āşıkun
Herkese mihr ü vefā ‘uṣṣāķa nāz itmek neden
Ġayre iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden
3. Cevr idersin baña resm-i dilsitānī bu midur
Ġayradur luṭfuñ ṭarīķ-i mihrībānī bu midur
Dilberüñ ‘uṣṣāķa yoksa imtiḥānı bu midur
Muḳtezā-yı ḥālet-i ḥüsn ü cevānī bu midur
Herkese mihr ü vefā ‘uṣṣāķa nāz itmek neden
Ġayre iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden
4. Āşinālık itmez iken ‘āşık-ı serbāz ile
İḥtilāṭ itmek düşer mi düşmen-i nā-sāz ile
Ḥālimüz bilmem n’olur sen dilber-i mümtāz ile
Kaşduñ öldürmek midür ehl-i niyāzı nāz ile

⁸⁶ Cevrī D., Tedsīs I, s. 363, 364.

Herkese mihr ü vefâ ‘uşşâka nâz itmek neden
Ġayre ihsân ehl-i dilden ihtirâz itmek neden

5. Luţf u ihsânıñ dem-â-dem zümre-i nādânadur
Hışm u ƣahruñ muttaşıl Cevrî-i ser-gerdânadur
Yâdlardur saña maħrem âşinâ bî-gânedür
Ey meh-i nâ-mihribân bilsek bu istiğnâ nedür
Herkese mihr ü vefâ ‘uşşâka nâz itmek neden
Ġayre ihsân ehl-i dilden ihtirâz itmek neden

(35)

17.⁸⁷

[Ġazel-i Laţîfî]

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Her dem ehl-i dillerün yanında yâridur kitâb
Münis-i esrârı yâr-ı ğam-güsâridur kitâb
Yegdürür biñ kân-ı zerden ehl-i fazla bir varâƣ
Câhil almaz bir pûla n’itsün ne kârıdur kitâb

18.⁸⁸

[Nazm]

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Mübtelâ-yı derd ü ğam bulsam mülâyim söylerüm
Ehl-i hâle râst gelsem ģasb-i ģâlüm söylerüm
Ƣanda bir dîvâne bulsam eylerüm ‘arz-ı cünün
Hem-demüm ehl-i kemâl olsa kemâlüm söylerüm

19.⁸⁹

[Nazm]

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

⁸⁷ Rubâî başlığı adı altında verilen bu şiir Latîfî’ye ait bir gazelden alınmadır. Gazel Latîfî Tezkiresi’nin “Sebeb-i Telif” bölümünde (Canım, 2000: 86) yer almaktadır.

⁸⁸ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

⁸⁹ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

Būs iderdüm la'lini zülf-i dü-tādan qorqarum
El şunardum gence ammā ejdehadan qorqarum
Bir vefālī yār ele girse muḥabbet eylesem
‘Āşık olmak isterüm ammā cefādan qorqarum

20.⁹⁰

[Matla‘]

fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Düşdi dāmān-ı dile bir şerer-i şūr-efken
‘Aşq āhengeri zincir-i cünün işler iken

21.⁹¹

[Matla‘]

fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Ey diken sīne zemīninde muḥabbet şecerin
Kaṭ‘ ider anı şaḫın erre-i sīni severin

22.⁹²

[Matla‘]

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Temāşā-gāh-ı ‘āşıka cemālün gibi bāğ olmaz
Meşeldür bu ki ‘ālemde göze hergiz yaşağ olmaz

23.⁹³

[Matla‘]

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Eger dervīş eger dil-rīş eger şāh-ı cihān olsun
Saḫa ‘āşık geçen evvel benümle imtiḫān olsun

⁹⁰ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir müfred başlığı altında verilmiştir.

⁹¹ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir müfred başlığı altında verilmiştir.

⁹² Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir müfred başlığı altında verilmiştir.

⁹³ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir müfred başlığı altında verilmiştir.

(38)

24.⁹⁴**Be-ism-i İbrāhīm****Ferd****fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün**

Yolun üzre ol kadar āb aqıdupdur gözlerüm
Ger teraḥḥum itmezisen 'ākıbet deryā olur⁹⁵

25.⁹⁶**[Meşnevî]****fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün**

1. Müris-i fakr ile ğamdur ŧenbe yek-ŧenbe tırāŧ
Rūz-ı iŧneyn⁹⁷ bula ni'met hem⁹⁸ ola devletlü baŧ
2. Rūz-ı se-ŧenbe ŧudā' vü ḥastelik 'arız ola
Hem çahār-ŧenbe günü ni'met ile devlet⁹⁹ bula

⁹⁴ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiŧtir.

⁹⁵ Bu muammanın çözüümü ŧu ŧekildedir: Beyitte gözlerden akan "âb"dan yani sularдан bahsedilmektedir. "Âb" kelimesinin yazılıŧı "أب" ŧekindedir. Bu akan gözyaŧları sevgilinin yolu üzerine akmaktadır. Yol kelimesinin Farsça karŧılıđı "râh" olup yazılıŧı "راه" ŧekindedir. Alt dizede eğer sevgili rahmet etmezse bu gözyaŧlarının derya olacağı belirtilmektedir. "Derya" kelimesinin Arapça karŧılıđı "yemm olup" yazılıŧı "يم" ŧekindedir. Bu kelimeler birleŧtirildiđinde (ابراهيم) İbrāhim ortaya çıkmaktadır.

⁹⁶ ŧiirin kime ait olduğu tespit edilememiŧtir. Mecmuada ŧiir beyt baŧlıđı altında verilmiŧtir. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Bölümü, Nu: 4296, yk. 11b'de bulunan bu ŧiir Bâb-ı Tırâŧ adıyla kayıtlı olup karŧılaŧtırma buradaki ŧiirle yapılmıŧtır. ŧiir, yapılacak herhangi bir iŧ için belirli bir gün ve saate dikkat edildiğine dair kültürümüzde var olan bir inaniŧa örnek olması bakımından önem taŧımaktadır. Boyraz'ın (2010: 149-150) bu ŧiir hakkında yaptığı yorum ŧu ŧekildedir: "Yeni bir iŧe baŧlama, bina temeli atma, nikâh kıyma, yazlığa taŧınma, seyahate çıkmaya gibi yapılacak her iŧ için bir eŧref saat veya gün gözetilir olmuŧtur. Bunun için varlıklılar müneccim veya falcılara, diğerleri ise onların yazdıkları metinlere baŧvurur hâle gelmiŧtir. Osmanlı dönemine ait kimi el yazması eserlerdeki tırâŧ olunan, elbiselik biçilen, kan aldırılan, kulağın cınladığı vakitlerin insanın geleceği adına nelere delâlet ettiğini belirten metinlerin varlığı ve bunların azımsanamayacak bir miktarda olması bunu açıkça göstermektedir."

⁹⁷ iŧneyn: dü-ŧenbe a.g.e.

⁹⁸ a.g.e.'de bu kelime bulunmamaktadır.

⁹⁹ günü ni'met ile devlet: gün eden devlet ü ni'met a.g.e.

3. Halk içinde ger dilersen¹⁰⁰ bulasın sen eyü nām¹⁰¹
Rüz-ı penç-şenbe tırâş ol ey emîr-i hoş-kelām¹⁰²
4. Ger dilersen devletün arta ola ‘ömrün dirâz¹⁰³
Rüz-ı cum‘a ‘âdet idünj tâ olasın ser-firâz¹⁰⁴

26.¹⁰⁵

[Matla‘]

Ger ğazā isterseñ öldür yılanı
Eger zâhidiseñ incitme cânı

(39)

27.¹⁰⁶

Kerîmî

[Nazm]

Mebnî ‘ale‘l-hikāye¹⁰⁷
fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Dört müselmân ile biş kâfir meger
İki dilber gördiler yüzi kamer
2. Bir ‘Arab üç Rûmî bir Hindî bile
Bir gün iki gice şöhet kıldılar
3. İki meh-rû üç siyeh-rû bir melek
İki şakallu dağı iki püser
4. Bir qara yüzlü raķib igvā‘ idüp

¹⁰⁰ dilersen: diler isen **a.g.e.**

¹⁰¹ sen eyü nām: nîk-nām **a.g.e.**

¹⁰² ey emîr-i hoş-kelām: sana derim ey hümām **a.g.e.**

¹⁰³ Ger dilersen devletün arta ola ‘ömrün dirâz: Kim ki ister devleti arta, ola ‘ömrü dirâz **a.g.e.**

¹⁰⁴ Rüz-ı cum‘a ‘âdet idünj tâ olasın ser-firâz: Cum‘a gün ‘âdet edine tâ kim ola ser-firâz **a.g.e.**

¹⁰⁵ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir. Beytin ilk dizesi “fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”, ikinci dizesi ise “mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün” şeklindedir.

¹⁰⁶ Şairin dîvânına ulaşılammıştır.

¹⁰⁷ Mebnî ‘alel-hikāye: Herkesçe bilinen, meşhur bir hikâyeden hareketle söylenen ancak o hikâyeyi bilenler tarafından anlaşılan.

- İdiserler birbirine kaçd-ı ser
5. Ey Kerīmī hîle budur kim aya
‘Add idüp tokuzda bir tarh ideler

(41)

28.¹⁰⁸

[Matla‘]

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

‘Ahdüm olsun virmeyem ‘ömrümde hergiz yâda cân
Yâda virmiş ‘ömrünü her kim ki virmiş yâda cân

(45)

29.¹⁰⁹

[Matla‘]

fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Çekdüğim derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilür
‘Âşıkum hâl-i dil-i zârımı Allâh bilür

(46)

30.¹¹⁰

[Nazm]

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Güşe-i vaḥdet idi qabrın ‘azābı olmasa
Ḥoş temāşā-gāh idi maḥşer ḥesābı olmasa
Büy-ı gül tayyibdür ammâ zaḥmet-i ḥār olmasa
Devr-i Mehdī yegdür ammâ ḥavf-ı Deccāl olmasa

¹⁰⁸ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹⁰⁹ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹¹⁰ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

(47)

31.¹¹¹

Luğaz-ı beyza¹¹²

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Nāgehān gördüm giderken bir dīvār
İçi zerdür sīm daşı üstüvār
Ger gider olursa andan bir dīvār
Yapamaya anı ehl-i rüzgār

32.¹¹³

Luğaz-ı hayme¹¹⁴

[Kıt'a]

mefā'īlün / mefā'īlün / fe'ülün

Nedür ol kim anuḡ dört ola ḡarfi
Eger birin gidersen dördi ḡala
İkisinde gidersen ḡala dördi
Ve ger üçi de gitse dördi ḡala
'Aceb budur ki anuḡ dördi daḡı
Giderse gine anda dördi ḡala

33.¹¹⁵

Luğaz-ı cārüb¹¹⁶

[Meşnevî]

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Ḥizmete bil bağlayup bir niçe yār
Birligi itmiş ḡamusı aşıḡār
Meskenet yüzün urup yire müdām
Pes der-i dildārdur aḡa maḡām

¹¹¹ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹¹² Bu luğazın cevabı yumurtadır.

¹¹³ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹¹⁴ Bu luğazın cevabı çadırıdır.

¹¹⁵ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹¹⁶ Bu luğazın cevabı süpürge'dir.

34.¹¹⁷

[Kıt'a-i Fuzûlî]

fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlün

Perde-i teşkîkdür bu zülmet-i kayd-ı hayât
Perde ref' olduğda hâli herkesin ma'lûm olur

35.¹¹⁸

Luğaz

[Meşnevî]

mefā'îlün / mefā'îlün / fe'ülün

Gördüm bir harîfünj iki ayağın¹¹⁹
Dutup yudmuş bir ejder şol u sağın
Koyıvirmez çü muhkem dutmuş ejder
Anı yağmaladı cebr ile bir er
G.tin kırtarmağ için âhîr-i kâr
Şalıvirdi ayağlarını nâçâr

36.¹²⁰

Luğaz

[Nazm]

fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlün

Ol nedür kim yüzdür anuñ barmağı
Sekkiz ayağ üstünedür durmağı
Biş başı var biş dili dördür cânı
Müstehağdur menziline varmağı

¹¹⁷ Fuzûlî, Hadikâtü's-Suada, s, 354. Ferd başlığı altında verilen bu beyit Fuzûlî'nin Hadikâtü's Suada adlı eserinde yer alan bir kıt'anın ikinci beyitidir. Şiirin ilk beyti şu şekildedir: "Kâbil-i keşf-i rumûz-ı hikmet olmaz her kişi / Her kimün ki f'li nakîz-i kavldür mezmûm olur"

¹¹⁸ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹¹⁹ Vezin aksamaktadır.

¹²⁰ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

37.¹²¹

Luğaz

[Matla^ç]

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Bir gümişden kubbédür maḥbūs olupdur anda āb
Geldi zerrīn top ile fetḥ itdi anı āfitāb

38.¹²²

[Matla^ç]

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Ġaflet olma çün dilā geçdi zamān
Ān bu ān sâ'at bu sâ'atdur hemān

(48)

39.¹²³

[Nazm]

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Ol nedür kim yoqdurur cisminde cān
Karnı içi toptolu yılan çıyan
Ağzı birdür dili iki cānı yoq
Başını kesicegiz söyler kelām

40.¹²⁴

[Nazm]

mefā'īlün / mefā'īlün / fe'ülün

Ne ejderhādudurur tütmiş qarār ol
Başından ayağa naqş u niğār ol
Oyunı günde biş kez ādemīden
G.tünden yir ağ[ı]zından kuşar ol

¹²¹ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹²² Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹²³ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir. Bu luğazın cevabı kalemdir.

¹²⁴ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

41.¹²⁵Terkîb'-i Bend-i Cevrî
fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

1. Ey meh-i encümen-efrüz-ı harîm-i gülzâr¹²⁶
 Âteş-endâz-ı dil-i 'âşık-ı bî-sabr u qarâr
 Şem'-i ruhsârıj ile hâne-i düşmen¹²⁷ rüşen
 Zûlmet-i hicrûj ile külbe-i 'âşık şeb-i târ¹²⁸
 Şerbet-i la'lûj ile kâm-ı dil¹²⁹ şîrîn
 Zehr-i âlâmuğ ile telh mezâk-ı dil-i zâr
 Devlet-i vaşluğ ile hâtır-ı a'dâ hoş-ğâl
 Mihneth-i hicrûj ile 'âşık-ı şeydâ bîmâr
 ✕¹³⁰

(49)

42.¹³¹

[Gazel-i Fuzûlî]

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

Ruğuñdan nür oğurlar¹³² şem' başın kesseler hâzır¹³³
 Budur bir kul ser-encâmı ki sulţânına hâindür

¹²⁵ Cevrî D. Terkîb-i bend II, s.166. Bu şiirin vasıta beyitleri her bendin sonunda farklılık arz ettiğinden terkib-i benddir. Mecmuada tercî-i bend olarak adlandırılmıştır.

¹²⁶ encümen-efrüz-ı harîm-i gülzâr: encümen-efrüz harîm-i ağyâr **Cevrî D.**

¹²⁷ düşmen: vehmin **a.g.e.**

¹²⁸ 'âşık şeb-i târ: dil tîre vü târ **a.g.e.**

¹²⁹ dil: erâzil **a.g.e.** (Mecmuada vezin aksamaktadır.)

¹³⁰ Terkib-i bendin mecmuada olmayan son dört dizesi şu şekildedir:

Oldı ihsânıj ile gül gibi hürrem her dün
 Eyledi hâr-ı gamuğ ehl-i dili sîne-figâr
 Hîç göstermedüj ehl-i dile rüy-ı vefâ
 Sende yoğdur gibi ey gönçe-i ter büy-ı vefâ

¹³¹ Fuzûlî D., G. 67 (3. beyit), s. 42. Mecmuada ferd başlığı altında verilen beyit Fuzûlî'nin bir gazelinden alınmıştır.

¹³² oğurlar: uğurlar **Fuzûlî D.**

¹³³ hâzır: câ'iz **a.g.e.**

(51)

43.¹³⁴

[Kıt'a-ı Nâbî]

mef'ülü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

1. Baħrine binā' eyledügi çeşme-i bî-âb
Pinti Ĥamîdüñ eyledügi iħsânına beñzer
2. Şehr oğlanınuñ yolda sefihâne edâsı
Sarhoşlaruñ âdâb ile erkânına beñzer
3. Hemşehrileruñ kesreti ol ĥadde irişdi
Nâbinüñ evi şimdi kañır ĥânına beñzer

44.¹³⁵

Ėazel-i Sinânî

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

1. 'Üd-veş ey dil şaķın süzân olursun 'âķibet
Bezm-i ġamda ney gibi nâlân olursun 'âķibet
2. Evvelâ firķat ġamına ey ġöñül şabr eyle kim
Vuşlat-ı cânân ile şādân olursun 'âķibet
3. Şimdiden böyle melâĥat mülkinüñ sultânısın
Ey şeker-leb ĥusrev-i devrân olursun 'âķibet
4. Ehl-i 'irfân ĥizmetin kıl eyle kesb-i ma'rifet
Câhil-i yâr olma kim nādân olursun 'âķibet
5. Ey Sinânî ġamzesi tîrine cânı kıl revân
Bir kemân-ebürüya ĥurbân olursun 'âķibet

45.¹³⁶

Ferd-i Ĥâzık

mef'ülü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Tenbâkû¹³⁷ şem'-veş olamaz süzdan ĥalâş
Âhen ĥişâra ġirse de başı ĥumanludur

¹³⁴ Nâbî Dîvânı'nda bu şiir bulunmamaktadır.

¹³⁵ Şairin dîvânına ulaşılammıştır.

¹³⁶ Ĥâzık D., G.55 (7. beyit), s.227.

¹³⁷ Tömbeki

(52)

46.¹³⁸

Ferd

fā'īlātūn / fā'īlātūn / fā'īlātūn / fā'īlūn

Ümmīd ile yüz tutup geldüm senüñ dergāhıñ
 'Ayn-ı elṭāf eyle bir luṭf u 'ināyet kıl baña

47.¹³⁹

[Matla']

fā'īlātūn / fā'īlātūn / fā'īlātūn / fā'īlūn

Beg efendim bu ḥaḳīre eyle gel luṭf u kerem
 Dā'imā olsun naşīrūñ ol ḳadīm-i pūr-kerem

48.¹⁴⁰

[Matla']

mef'ülü / mefā'īlūn / mef'ülü / mefā'īlūn

Yārūñ gelicek yārūñ ey dil saña yüz müjde
 Çık cān ile ḳarşula el sīnede yüz yerde

(53)

49.¹⁴¹Gazel-i Şerḥi¹⁴²

fā'īlātūn / fā'īlātūn / fā'īlātūn / fā'īlūn

1. Ḥamdulillah bunca yıllardur perī-peyker senüñ
 Rāh-ı 'aşḳunda baña bir gün ḥicāb el virmedi
2. Ben ḥaḳīḳī yār mecāzī olsa el virmez baña
 Bir 'abesdür girme 'aşḳa intişāb el virmedi
3. Bir kitāb olur disem yārin baña itdükleri
 Cevrini ḳıldum aña bir bir ḥisāb el virmedi

¹³⁸ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹³⁹ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹⁴⁰ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹⁴¹ Şairin dîvânına ulaşılammıştır. "Gazel-i Şerḥi" adı altında verilen şiirde matla beyiti bulunmamaktadır.

¹⁴² Gazel-i Şerḥi adı altında verilen şiirde matla beyiti bulunmamaktadır.

4. Gün gibi âşkâre ister gönümüz ol dilberi
Meh yüzine dutmaya ayru niķāb el virmedi
5. Hāk söze bir kimse gūş itmez daħı hākdur dimez
Eyle bildüm Şerhiyā kim hāk cevāb el virmedi

50.¹⁴³

fe‘ülün / fe‘ülün / fe‘ülün / fe‘ül

Gelürisen öyle gel ey nīk-nām
Ne teklīf-i hürmet ne haṭṭ u kelām
Ne senden rükū‘ vü ne benden kıyām
Selāmün ‘aleyküm ‘aleyküm selām

51.¹⁴⁴

[Matla‘]

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Vefādan ben elüm çekdüm cefādan çek elin sen de
Vefāsızlık zuhūr itdi senüj sende benüm bende

52.¹⁴⁵

Ġazel-i Şerhī

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Hıyır gitdi şerri qaldı bu zamānuş şimdilik
Ġāyeten var izdiḥāmı bu zamānuş şimdilik
2. Kimsenün hākķında kimse aķçesiz söz söylemez
‘Adli yoķ bir zerre-veş sultān u ḥanuş şimdilik
3. Kerbelā girdābına virdüj giribānın göñül
Merdiseñ kırtar kıoma destinde cānın şimdilik
4. Nefsī nefsi oldı ‘ālem döndi devrān ey göñül
Yoķ sürürü rāḥatı pīr ü civānuş şimdilik
5. Söylesen hākķı kabül itmez dilā hākķ-ı cihān
Şerhiyā gel yum dehānın kes zebānın şimdilik

¹⁴³ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹⁴⁴ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹⁴⁵ Şairin dīvānına ulaşılamamıştır.

53.¹⁴⁶**Ferd****mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün**

Benüm bu alb-i mazūnum kıızıl gl t-be-t hundur
Aılmak itimli yok eger yüz bin bahr olsa

54.¹⁴⁷**[Matla]****f'iltn / f'iltn / f'iltn / f'ilün**

Ktib olmak dilerise 'ayn çok yaz kf ile
Hergiz dem ktib olmaz uru uru lf ile

55.¹⁴⁸**Ferd****f'iltn / f'iltn / f'iltn / f'ilün**

Remzeten dilberlerin zrde-i Őirn olur
Lezzetin tel eylemez n-i cebni bdenn

56.¹⁴⁹**[Matla]****f'iltn / f'iltn / f'iltn / f'ilün**

Her namzn vatine cem ola bunda haŐ u 'm
Mutelifdr kıblesi meyl eylesün Őaa imm

(54)57.¹⁵⁰**[Nazm]****f'iltn / f'iltn / f'iltn / f'ilün**

¹⁴⁶ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹⁴⁷ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada Şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹⁴⁸ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹⁴⁹ Beyitin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada Şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹⁵⁰ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada Şiir rub başlığı altında verilmiştir.

Zülf-i zincîrüy senüñ dil murğına bir dâmdur
Giceler şubhum benüm dâ'im şabâhum şâmdur
Gülsitân-ı dehr içre bir güzel seyr eyledüm
Tab' gül hem nuṭṭ gül hem cism gül-endâmdur

58.¹⁵¹

[Nazm]

fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlün

Görmedüm bir sen gibi maḥbûb-ı nâzûk hoş-edâ
Seyrüne gelsün diler hem kim göre şun'-ı Hudâ
Merḥamet yâyn küşâd it ben za'îfe kıl kerem
Cân fedâ olsun saḡa cân içre cânum cân fedâ

59.¹⁵²

[Nazm]

fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlün

Ḥâlet-i tıflumda sevdim ben seni bî-iştibâh
Çün mürûr-ı sâl ile geçdi 'ömür oldu tebâh
İltimâs-ı 'âşıkun eyle bu def'a sen kabûl
Sîneḡi şar sîneme ey meh-cebînim sen şâh

60.¹⁵³

[Nazm]

fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlâtün / fā'îlün

Ben saḡa meyl-i muḥabbet eyledüm yüz cân ile
Sen şehâ ben bî-nevâyı koyma ġam hicrân ile
Seyr-i gülzâr eyleyüp gördüm nigârâ ben bugün
Bülbüle gül nâz iderdi biḡ beter 'unvân ile

¹⁵¹ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

¹⁵² Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

¹⁵³ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

61.¹⁵⁴

[Nazm]

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Hāriş u ŧāma^c olan maķşūd māl u gencedür
 Bu zamāna hāli zāhirdür ki gencden gencedür
 Bir 'aceb meh-rüy gördüm nāmını itdüm su'al
 İsmidür eglence ammā tab'ı hoş eglencedür

62.¹⁵⁵

[Nazm]

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Hāsretünden gice gündüz zār u giryān olmuşam
 Hāzin-i derd ü belāyum beyt-i hicrān olmuşam
 'Aql u fikr ü şabr u ŧākat hūş bende qalmadı
 Sen perişānı görüp hāŧır-perişān olmuşam

63.¹⁵⁶

Murabba'āt-ı 'Ömer

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. Ey perī-peyker¹⁵⁷ saña ādem de disem¹⁵⁸ el virür
 Ādem ammā mişli yoķ 'ālem de disem el virür
 Bir kerem kānı mürüvvet şāhibi cānānesin
 Ben saña bu ŧarz ile hātem [de] disem el virür
2. ŧālī'¹⁵⁹ burc-ı esed bir sırr-ı¹⁶⁰ ğarrādur özin
 Ğamzeler dökmiş hadengin kaşd-ı cān eyler gözin¹⁶¹
 Gicesin¹⁶² kadr eylemiş Hāķ 'ıyd-ı ekber gündüzün¹⁶³
 Ey kemān-ebrü saña Rüstem [de] disem el virür

¹⁵⁴ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

¹⁵⁵ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

¹⁵⁶ Âşık Ömer D. Şiir 209, s.164.

¹⁵⁷ perī-peyker: perī şeklin

¹⁵⁸ disem: dersem Âşık Ömer D.

¹⁵⁹ ŧālī': Kākülün

¹⁶⁰ sırr-ı: şır-i

¹⁶¹ Bu dize a.g.e.'de 3. dizede yer almaktadır.

¹⁶² Gicesin: Geceni a.g.e.

¹⁶³ Bu dize a.g.e.'de 2. dizede yer almaktadır.

3. Yoluña cānlar fedā cānān imişsin ey civān¹⁶⁴
Görmedüm¹⁶⁵ ‘ālemde hīç¹⁶⁶ sen gibi şūh-ı nüktedān
Her kelāmuñ mürde-i şad sāle virür baḥş-ı cān
Lafz-ı pāke¹⁶⁷ ‘İsī-i Meryem de disem el virür
4. Kākülin müşkilini mūyın¹⁶⁸ alan ‘anber didi
Seyr idenler kāmēt-i mevzūnuna ‘ar‘ar didi
Dür didi kimi ‘araḫ mıdur kimi de¹⁶⁹ ter didi
Çın seher düşmiş güle şebnem de disem el virür
5. Dermend[ün] hem esīrindür girer yoḫ araya
Hāḫrum sındırma āzār itme ben bī-çāreye
Hidmet-i ‘aşḫunda ol¹⁷⁰ ‘Āşīḫ ‘Ömer āvāreye
‘Aḫlı yoḫ dīvāneye¹⁷¹ sersem [de] disem el virür

(55)

64.¹⁷²

Ġazel-i Rūhī

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Baḫa dirsın ki yāri göricek yalvarı bilmezsin
Meger sen ey dil-i bī-çāre ol ġaddārı bilmezsin
2. Ḳuyu ḫazmaḫdadur dirsem raḫīb ardınca baḫmazsın
Daḫı ey Yūsuf-ı şānī sen ol mekkārı bilmezsin
3. Ḳoyup ruḫsār-ı pākin buse istersin dehānından
Sen ey tıfl-ı dil-i bī-çāre yoḫı varı bilmezsin
4. Ne mümkindür dehān-ı yār ile baḫş itmek ey tūḫī
Söze ḫādirsın ammā şīve-i reftārı bilmezsin

¹⁶⁴ Yoluña cānlar fedā cānān imişsin ey civān: Ne gönüller uğrusu fettān imişsin ey civān a.g.e.

¹⁶⁵ Görmedüm: Bulmadım a.g.e.

¹⁶⁶ hīç: bir a.g.e.

¹⁶⁷ Lafz-ı pāke: Nuḫḫ-ı pākin a.g.e.

¹⁶⁸ Kākülin müşkilini mūyın: Kākül-i hoş-būyunun a.g.e.

¹⁶⁹ ‘araḫ mıdur kimi de: araḫ-rūyun kimisi a.g.e.

¹⁷⁰ ol: ben a.g.e.

¹⁷¹ dīvāneye: bir vālih ü a.g.e.

¹⁷² Bu gazel Baḫdatlı Rūhī’nin yayınlanan dīvānında bulunmamaktadır.

5. Tutar her bir cefāḡa sīnesin āh eylemez ammā
Göñliden giçürür hep Rūḡī-i şeydāyı bilmezsin

65.¹⁷³

Ġazel-i Şemsī

fe'īlātün / fe'īlātün / fe'īlātün / fe'īlün

1. Dimedüñ 'aşık-ı dil-ḡastelerüñ¹⁷⁴ ḡāl nedür
Bizi hicrānda ḡoduñ bilmedüñ aḡvāl nedür
2. [Hayli]¹⁷⁵ gün geçdi senüñ görmeyeli gün yüziñi
[Bir günü biñ]¹⁷⁶ yıl olan bu meh ü bu sāl nedür
3. [Yūsuf-ı āḡarı]¹⁷⁷ misk¹⁷⁸ ile alurlarsa n'ola
[Sana ben]¹⁷⁹ cān ile başum virürem māl nedür
4. Dīdeden ḡanlı yaşum gibi ḡayālüñ gitmez
Āl ile göñlümüz aldun bize bu āl nedür
5. Niçe¹⁸⁰ gün geçdi bu Şemsī ḡulunu sulḡānum
Bir peyām ile sevindürmedüñ ihmāl nedür

66.¹⁸¹

Ġazel-i Nābī

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

1. Gülsitān-ı dehre geldük reng yok bñ ḡalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḡl-i dil-cū ḡalmamış
2. Teşnegānuñ çāk çāk olmuş leb-i ḡvāhişgeri¹⁸²
Çeşmesār-ı merḡametde bir içim şū ḡalmamış

¹⁷³ Şemsī Paşa D., G. 127, s.345.

¹⁷⁴ dil-ḡastelerüñ: dil-ḡastalara D.

¹⁷⁵ Sayfa yırtık olduḡu için okunamayan bu bölüm dīvāndaki şekliyle yazılmıştır.

¹⁷⁶ Sayfa yırtık olduḡu için okunamayan bu bölüm dīvāndaki şekliyle yazılmıştır.

¹⁷⁷ Sayfa yırtık olduḡu için okunamayan bu bölüm dīvāndaki şekliyle yazılmıştır.

¹⁷⁸ misk: müşk **a.g.e.**

¹⁷⁹ Sayfa yırtık olduḡu için okunamamıştır.

¹⁸⁰ Niçe: ḡayli **a.g.e.**

¹⁸¹ Nābī D., G.353, s.720.

¹⁸² Bu beyit dīvānda 3. beyitte yer almaktadır.

3. Eylemiş der-beste dükkânın tabîb-i rûzgâr¹⁸³
Hokka-i pîrûze-i gerdûnda dârû kıalmamış
4. Kıadrın anlar yok bilür her bir dür-i¹⁸⁴ sencidenün
Çarsû-yı kıabiliyyetde terâzû kıalmamış
5. Ceyş-i ğamdan kıande iltür ilticâ ehl-i niyâz
Kâl'a-i himmetde Nâbî burc u bârû kıalmamış

67.¹⁸⁵

Ġazel-i Mânî

fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

1. İrişür nâlelerün günbed-i gerdâna degin
Dökerüm gözyaşını her gice dâmâna degin
2. Şu'arâ firqati vaşf itmede kıâşırıldur
Bilmemiş kimse nedür firqati bu aña degin
3. Ġarîb¹⁸⁶ illerde ölürsem baña biñ hayf u dirîĝ
İrmezisem nice olur menzil-i cânâne degin¹⁸⁷
4. Benüm ol cüy ki yollarda kıalup hâke girer
İremez zâyi' olur lücce-i 'ummâna degin
5. Berkı-i âhum gibi bir demde irerdüm Mânî
Ne kıadar yol çok ise ol şeh-i hûbâna degin¹⁸⁸

68.¹⁸⁹

[Nazm]

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

¹⁸³ Bu beyit dîvânda 2. beyitte yer almaktadır.

¹⁸⁴ her bir dür-i: yok merdüm-i sencidenün **a.g.e.**

¹⁸⁵ Bu gazel Şakayıkü'n-Nu'mâniyye Zeyli'nde 'deĝin' redifiyle yazılmış ve üç beyitine yer verilmiştir. On Altıncı Yüzyıl Dîvân Şairi Mânî ve Şiirleri (Tunç, 2007: 35) ve 16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî "Dîvân ve Şehr-engiz-i Bursâ (Demirel, 2017) adlı çalışmalarda da yine üç beyit olarak yer almaktadır. Sözkonusu çalışmalarda yer almayan 3. ve 5. beyitler bu mecmuada tespit edilmiştir.

¹⁸⁶ Şiirin vezni ve anlamı bakımından kelimenin "gurbet" olması muhtemeldir.

¹⁸⁷ Bu beyit a.g.e.'de yoktur.

¹⁸⁸ Bu beyit a.g.e.'de yoktur.

¹⁸⁹ Şiirin kime ait olduĝu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

O sâhir kâkülün ‘uşşâkını şayda kemend itmiş
 Nezâketle bu deñlü serkeşi bir mûya bend itmiş
 Niyâz itdüm o şûha yanuma gelmekde nâz eyler
 Tekellüfsüz varup ağıyâra kendin sîne-bend itmiş

69.¹⁹⁰

[Nazm]

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

La‘l-i meygünun şehâ keyfiyyeti cânumdudur
 Hem hayâlün bir nefes hâlî degül yanumdudur
 Ârzü-yı hâtırım tırmar seni eyler taleb
 ‘Aql u fikr ü niyyetüm hep cümle sulţânumdudur

(56)

70.¹⁹¹

Ġazel-i Şerhî

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

1. [...] ¹⁹² benden selâm it yârüme
 [...] ¹⁹³ gel kâküli sünbül ruĥ-ı envâruma
2. Sen irersin vaşlına ben bunda âh u zâr ile
 Söyle kim raĥm eylesün gözden aĥan yaşlaruma
3. Destin öp benden selâm it hâle raĥm eylesün
 Söylegil derd-i derünüm cümlesin ğam-ĥ^vâruma
4. Kime varam ey taĥbübüm senden özge isteyem
 Bilmezem dermânı kimden bu dil-i nâċâruma
5. Kendümi ey Şerĥiyâ kayırmazam ĥavfum budur
 ĶorĶarum ‘âlem yanar bir gün bu ‘aşĶ-ı nâruma

¹⁹⁰ Şiirin kime ait olduĝu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir rubâî başlığı altında verilmiştir.

¹⁹¹ Şairin dîvânına ulaşılammıştır.

¹⁹² Sayfa yırtık olduĝu için okunamamıştır.

¹⁹³ Sayfa yırtık olduĝu için okunamamıştır.

71.¹⁹⁴

Vaşf-ı hâl-i Ğavşî

[Ğazel]

mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

1. Şeb-i sâbıkda seyr itdüm iki maĥbüb-ı a'zâmı
İder vaşfında anlaruñ 'ac[i]z Firdevsî vü Câmî
2. Yed-i ĩudret münevver hâme ile eylemiş menķuş
Oķunur yüzleri şahfında ĥüsn-i ĥaĥtuñ erķâmı
3. Ol iki mâh u mihrüñ ĩün furûğ u pertev-i ĥüsnî
Hemân-dem rüşen itdi şu'le ile şahn-ı ĥammâmı
4. Birinüñ ism-i mes'ûdı Ĥüseyn-i Seyyidü's-şafdur
Öbür maĥbüb ki İbrâĥîm Ĥalîlullâhdur nâmı
5. Kerem kânıdurur anlar degül biz bî-nevâyâya
İderler beglere şeftâlûlarla luĥf u in'âmı
6. Degül kim anlaruñ ķahrın bilenüzce ķeker 'uşşâķ
Muĥaşşal mâtem-i ģamda ķomuşlar ĥâş ile 'âmı
7. Bu ma'ĥüd mâcerâdan gel ķek [el] ey bî-edeb Ğavşî
Saņa bir fâ'ide yok ne ķekersin fikret-i ĥâmı

72.¹⁹⁵

Ğazel-i ['Âşık]

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

1. Sevmişem cân u göñüldeñ görmüşem şol dilberi
Nice vaşfın eyleyem ben ol yüzi gül aĥmeri
2. Şaçı sünbül zülfi şehmâr ķaşı yây kipriği oķ
Bir gice pehlûya şarsam ol yüzi mâh enveri
3. Âĥ kim bir kez daĥı görsem mübârek yüzini
Öpse görse ben daĥı ol mişl-i yâķût lebleri
4. Bir baķışda 'aķlum aldı eyledi mecnün beni
Anıñĥün olmuşam dîvâneveş ben ey perî
5. Ĥaķ Te'âlâdan niyâz eyler bu 'Âşık dâ'imâ
Bâd-ı şarşardan emîn itsün o ķadd-i 'ar'arı

¹⁹⁴ Şairin dîvânına ulaşlamamıştır.

¹⁹⁵ Bu ģazel Âşık Āelebî ve Âşık Ömer'in yayınlanan dîvânlarında bulunmamaktadır.

73.¹⁹⁶

[Ġazel-i ‘Andelībī]

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. ‘Aqlın aldurmuş başından itdi mecnün bir güzel
Vālih ü hayrān idüp fikrin alupdur bir güzel
2. Zülf tek āşufte sergerdān anı kılmuş meger
Şāmdan şubha varınca hīç uyutmaz bir güzel
3. Bakışı āhū gibidür hūşdan dūr itdügi
Yoğsa virdi leblerinden āb-ı kevşer bir güzel
4. Şakıyup tūṭī gibi hem erğanün tek sāz idüp
‘Andelībī mest-i lā-ya‘kıl kılupdur bir güzel¹⁹⁷
5. Şubha dek bülbül gibi ol nāle vü efgān ider
Ol sebebden kim aña çok [cevr] ıldı bir güzel

74.¹⁹⁸

[Matla’]

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün¹⁹⁹

Ey birāder sen tefekkürsüz tekellüm itme zinhār
Hem sebük-bār oluban ‘ālem içinde hṽār u zār

(57)

75.²⁰⁰

Ġazel-i Rūhī

müf‘teilün / mefā‘ilün / müf‘teilün / mefā‘ilün

1. Ṭtusa el ile yār yüzün pençe-i āfitāb olur
Açsa taḥammül eylemez cümle cihān ḥarāb olur

¹⁹⁶ Şairin dīvânına ulaşılammıştır.

¹⁹⁷ Gazelde şairin mahlasının dördüncü beyitte kullanılması dikkat çekicidir. Herhangi bir başlığın konulmadığı gazelde Andelībī kelimesinin altı kırmızı mürekkeple çizilerek mahlas olduğu açıkça gösterilmiştir. Aynı zamanda mecmuanın başında yer alan fihristte ismi geçen şairler arasında Andelībī de vardır.

¹⁹⁸ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada şiir ferd başlığı altında verilmiştir.

¹⁹⁹ Beytin ilk dizesi “fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün”, ikinci dizesi ise “fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün” şeklindedir.

²⁰⁰ Bu gazel aynı varakta iki defa yazılmış olup Bağdatlı Rūhī’nin yayınlanan dīvânında bulunmamaktadır.

2. Hâlimi 'arz idem didüm yâra velî mecâli yok
Şubh ile mest-i nâzdur şâm ile mest-i h'vâb olur
3. Tek bir işâret itse ol nergis-i pür-humârda
Günde hezâr pâdişâh cur'a-keş-i şarâb olur
4. Şahne-i hüsne virmeye ruşsat-ı 'aşk bulmaya
Yüz bulicağ o ğamzeler rehzen-i şeyh ü şâb olur
5. Söz dise yaraşur hele Rûhî-i şüh-ţab' kim
Vaşf-ı cemâl-i yârda her sözi bir kitâb olur

76.²⁰¹

Be-ism-i 'Alî vü Bekir

[Matla']

mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

Hemân sen merdüm ol da eyle pür-hemyân dâmânı
Birer gevher virürler saña 'aşkun mâye-dârânı

77.²⁰²

Be-ism-i Hamza

[Matla']

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

Destine bir nüsha-i mişbâh alınca ol melek
Üç nuqaţ dîbâceden bir âhirinden itdi hek

78.²⁰³

İhsân

[Semâi/8'li Hece Ölçüsü]

1. O ğilmândan yeg civândan
Ebrû kemândan ayrıldum
O bâğbândan o rıdvândan
Gül-i hândândan ayrıldum
2. Ne kâmetdür hoş şıfatdur

²⁰¹ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²⁰² Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²⁰³ Şairin dîvânına ulaşılammıştır.

Gören mât dur kabâhtür
 ‘Adâletdür hükümetdür
 Kıyâmet senden ayrıldum

3. Dost dehândan hoş zebândan
 Bir insândan yeg civândan
 Ehl-i cândan derdmenden
 Kavî gürdândan ayrıldum
4. Bağrum özden yandı közden
 Hıyar bizden[dür] şer bizden
 Hümâr gözden şîrîn sözden
 Çeşm-i fettândan ayrıldum
5. Dilek murâda yâr olsun
 Lebin virsin n’ola kıoysun
 Eyle İhsân yüzi gülsün
 Zülf-i reyhândan ayrıldum

79.²⁰⁴

Be-ism-i Aḥmed ü Ḥasan
 [Ferd]

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Perçem-i yâri tıutup bir büsecik yeri²⁰⁵
 Gün görür ‘âlemde şâhâne düter tıarf-ı cinân

80.²⁰⁶

Be-ism-i Receb
 [Matla‘]

mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

Görüp emr-i lebinden kaṭre-i mey
 ‘Aceb dür dökdi çeşminden pey-â-pey

81.²⁰⁷

Be-ism-i Ḥasan

²⁰⁴ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²⁰⁵ Vezin aksamaktadır.

²⁰⁶ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²⁰⁷ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

[Matla^ç]

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Kāse-i zerrini gördüm sākiyā meyden tehī
Dāne-i 'aqlum başumdan gitdi ey serv-i sehī

82.²⁰⁸

Be-ism-i Hasan

[Matla^ç]

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Bü'l-aceb dīvānesin söz söyledikce Kühīyā
Dür tökersin gerçi ammā hālṭ idersin dā'imā

(58)

83.²⁰⁹

Ġazel-i İshāk

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

1. Şun berü²¹⁰ sāki o serv-i gül-'izāruṅ 'aşkına
İçelüm ol nergis-i mest-i ḥumāruṅ 'aşkına
2. Sāğarı şalma²¹¹ elünḍen āḥir olmadın bahār
'Ayş u nüş itmek gerek evvel bahāruṅ²¹² 'aşkına
3. 'Ömrümün peymānesin ḥün-ı cigerle ṭoldurup
Bir nefesde nice içmek ol nigāruṅ 'aşkına
4. Bir daḥı var mı 'aceb var ise 'aşk olsun daḥı²¹³
Bir benüm gibi perīşān rüzgāruṅ 'aşkına
5. Na'l-i naqşiyle pür itdüm sīnemün meydānını
Bir semend-i nāza binmiş şehsüvāruṅ 'aşkına
6. Hānçere düşüp helāk olmaḥ degül mi didüḡün²¹⁴
Mübtelā olmaḥ kişi sen ḡamzekāruṅ 'aşkına

²⁰⁸ Şairin dīvānına ulaşlamamıştır.

²⁰⁹ Üsküplü İshāk Çelebî D., G.261, s.288.

²¹⁰ berü: meyi Üsküplü İshāk Çelebî D.

²¹¹ şalma koma a.g.e.

²¹² evvel bahāruṅ: ol nev-bahāruṅ a.g.e.

²¹³ Daḥı: hele a.g.e.

²¹⁴ didüḡün: āḥiri a.g.e.

7. Gel dirîğ itme dehānuñ bûsesin İshākdan
Anı yoğdan var iden Perverdigāruñ ‘aşkına

84.²¹⁵

Gazel-i Ferruḥî

fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

1. Niçe bir cevri idesin devr-i zamāndur böyle
Böyle qalmaz kime qaldı bu cihāndur böyle
2. Qarşu yād idedur durma dilā her gül içün²¹⁶
Bülbülün işi güci āh u figāndur böyle
3. Zāhidā sev güzeli sevme ḥaḳīkat dirse
Vā‘izüñ sözine inanma yalandur böyle
4. Gizlemiş mağbūn olcaḳ kendüyi sūfî-i kür²¹⁷
Beni görüp dimemiş ‘arîf ü cāndur böyle
5. Ferruḥî söyle sözin qadrini cāhil ne bilür
Bu daḥı ‘arife bir nām u nişāndur böyle

85.²¹⁸

Muḥammes-i ‘Aşkı

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Gāh mir‘āt-ı felek rüy-ı sa‘adet gösterür
Geh döner jeng-i melāmetle²¹⁹ felāket gösterür
Bir nefesde ‘aşıḳa biñ dürlü ḥalet gösterür
İvme ey dil şabr kıl ivmek melāmet gösterür
Görelüm āyīne-i devrān ne ḥalet gösterür
2. Ḥāke şaldı niçe serverler seriyle efseri
Dīve aldurdı Süleymān-ı Nebî engüşteri
N’eyledi devr-i felek āyīne-i İskenderi
Sāḳiyā devr eylesün bādeyle pür kıl sāḡarı
Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür²²⁰

²¹⁵ Şairin dîvânına ulaşlamamıştır.

²¹⁶ Vezin aksamaktadır.

²¹⁷ Vezin aksamaktadır.

²¹⁸ Aşkı D., Şiir 70, s.108-109.

²¹⁹ melāmetle: nuḥūsetle

²²⁰ Bu bent a.g.e.’de 3. benddir.

3. İçme zehr-âlüddur cām-ı sipihrüñ şerbeti
 Âdem öldürmekdürür cellād-ı çarhuñ âdeti
 Şan hayāl-i h̄vâbdur mülk-i cihānuñ devleti
 İhtiyār it gel kanā‘at birle künc-i ‘uzleti
 Görelüm âyīne-i devrān ne şüret gösterür²²¹
4. Ey gönül dünyā için yok yire çekme ızırāb
 Niçe şehlerden gerü kalmış şerādur bu hārāb
 ‘Ārife ef‘āl-i gerdündan yaraşmaz inqılāb
 Şāhid-i maşşūda çek şabr u taḥammüliden niķāb
 Görelüm âyīne-i devrān ne şüret gösterür²²²
5. Bī-nişān olur şalan baḥr-i fenāya zātını
 Ser virendür da‘vī-i ‘aşkuñ iden²²³ işbātını
 Mest-i ‘aşq olup unud²²⁴ cān u cihān lezzātını
 ‘Aşkiyā pāk ü mücellā kıl gönül mir‘atını
 Görelüm âyīne-i devrān ne şüret gösterür

86.²²⁵

Be-ism-i Muştafa²²⁶

[Matla^ç]

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Şadef kim düşse mey içre olur dörd[i] tokuz anuñ
 Bu bir hoşca mu‘ammādur saḡa der ism-i cānānuñ²²⁷

²²¹ Bu bent a.g.e.’de 4. benddir.

²²² Bu bent a.g.e.’de 2. benddir.

²²³ iden: kılan a.g.e.

²²⁴ olup unud: ol unudup a.g.e.

²²⁵ Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²²⁶ Bu muamma aynı sayfada yer alan “Nev-bahār irüp yine irişdi hengām-ı cünün” diye başlayan müessedesin ikinci ve sonraki sayfada (59) devam eden üçüncü bendinin arasında yer almaktadır.

²²⁷ Bu muammanın çözümü şu şekildedir: Mey kelimesi “mim (م)” ve “ye (ی)” harflerinden oluşmaktadır. Beyitte meyın içine sadefinin düşmesinden bahsedilmektedir. Yani “mim (م)” ve “ye (ی)” harflerinin arasına “sadef (صد)” kelimesinin harfleri getirilmelidir. Bir diğer ipucunda ise dördün tokuz (dokuz) yapılmasıdır ki bu da “dörd (درد)” kelimesindeki “dal (د)” harfinin “tokuz (طوق)”

87.²²⁸**Müseddes-i Rahmî****fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün**

1. Nev-bahār irüp yine irişdi hengām-ı cünün
Dāğ-ı sīnem gibi şahrālar olupdur lāle-gün
Yārsız çeşmüm döker her laḫzada²²⁹ seylāb-ı hūn
Āh elinden kime feryād ideyin ey dehr-i dūn
Ṭālī'im mağbūn²³⁰ [u] bağrum hūn [u] bahtum ser-nigūn
Şabra ṭākat kalmadı gāyet zebūn oldum zebūn
2. Bir seher gülzāra 'azm idüp niçe şāhib-kemāl
Şundılar destüme bir dīvān-ı gülzār-ı hayāl
Kevkeb-i iḳbālümü yād idüp açdum anda fāl
Nāgehānī geldi bu maṭla' o demde ḫasb-i hāl
Ṭālī'im mağbūn [u] bağrum hūn [u] bahtum ser-nigūn
Şabra ṭākat kalmadı gāyet zebūn oldum zebūn

(59)

3. Yūsufumdan ayru düşdüm nitekim Ya'ḳūbvār
Kārbān-ı derd ü ğamla eyledüm terk-i diyār
Ḥārḫār-ı ğam vücūdum eyledi zār u nizār
Germ-i miḫnet sīnemi efkār idüp Eyyūbvār
Ṭālī'im mağbūn [u] bağrum hūn [u] bahtum ser-nigūn
Şabra ṭākat kalmadı gāyet zebūn oldum zebūn
4. Tīğ-i hayret cāme-i cismüm idüpdür çāk çāk
Nīze-i ta'n-ı 'adūdan āh kim oldum helāk
Künc-i ğamda sīne pür dāğ u derūnum derdnāk
Elde bād u gözde āb u dilde nār u başda ḫāk

kelimesindeki "tı (ط)" harfiyle değiştirilmesine işaretdir. Bu şekilde "mim, sad, tı ve ye" harflerinden ortaya çıkan isim "Mustafā (مصطفى)" olmaktadır.

²²⁸ Ali Nihad Tarlan Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dīvān Şiiri Fasikül 1 (Fevzî, Rahmî), Müseddes 2, s.16-17.

²²⁹ Yārsız çeşmüm döker her laḫzada: Yārsız her laḫzada çeşmüm döker Ali Nihad Tarlan Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dīvān Şiiri Fasikül 1 (Fevzî, Rahmî)

²³⁰ Ṭālī'im mağbūn: ḫātrum maḫzūn a.g.e.

Ṭalī'im mağbūn [u] bağrum hūn [u] bahtum ser-nigūn
Şabra ṭākat kalmadı gāyet zebūn oldum zebūn

5. Raḥmiyā devrān beni Mecnūn-ı 'aşka yār idüp
Şaldı şahrā-yı belāya menzilüm kühsār idüp
Kim gelürse yanuma ḥālūmden istiğfār idüp
Oğurum bu maṭla'-ı derdüm aña eş'ār idüp
Ṭalī'im mağbūn [u] bağrum hūn [u] bahtum ser-nigūn
Şabra ṭākat kalmadı gāyet zebūn oldum zebūn

88.²³¹

Murabba'-ı Ḥasbī

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. Biz şarāb-ı 'aşk ile sermest ü ḥayrānīlerüz
Ḥūblar şevkı bize hoşdur ki 'irfānīlerüz
Ehl-i ḥālüz zāhidā gerçiki 'Osmānīlerüz
Biz Selīmī-meşrebüz ammā Süleymānīlerüz
2. Cām-ı mey nüş eylemek cānā çü 'ādetdür bize
Pend-i nāşih diñlemek gāyet ḥamākatdür bize
Derd-i dāğ-ı 'aşk ile gāyet sa'ādetdür bize
Biz Selīmī-meşrebüz ammā Süleymānīlerüz
3. Avlayup bir lebleri mül gözleri mestāneyi
Mesken idinsün yiridür güşe-i meyḥāneyi
'Aşk-ı ḥübān ile elden kımazam peymāneyi
Biz Selīmī-meşrebüz ammā Süleymānīlerüz
4. Merdüm-i mey-ḥorlar ile biz ki hem-rāz olmuşuz
Derd-i dāğ-ı 'aşk ile 'ālemde dem-sāz olmuşuz
'Aşık-ı şeydālaruz rind ü püser-bāz olmuşuz
Biz Selīmī-meşrebüz ammā Süleymānīlerüz
5. Ḥasbiyā dün gün dem-ā-dem gözlerümden kanlu yaş
Eyleyün çün u çirāyı defter-i dilden tırāş
Dil-rübālar 'aşkı ile olmuşuz 'ālemde fāş
Biz Selīmī-meşrebüz ammā Süleymānīlerüz

²³¹ Şairin dīvānına ulaşlamamıştır.

89.²³²**Be-ism-i Kaya**²³³

[Matla']

mef'ülü / fâ'ilâtün / mef'ülü / fâ'ilâtün

Daş dime kalb-i yâre olur şikeste-hâtır
Nâzûkdurur beğâyet Emrî dil-i ekâbir

90.²³⁴**Murabba'-ı Ahmed****fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün**

1. Mest-i bed-nâm olmuşuz bir nice 'irfânîlerüz
Bâdeye cânlar virürüz biz ki 'Osmânîlerüz
Ehl-i nânuş kıymetin bilür bedahşânîlerüz
Lâ-ubâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz
2. 'Ayş u nüş eyyâmıdır açıldı bağuñ gülleri
Gel utanmağı gider nüş eyle câm-ı ahmeri
Hîç aramızda bizüm yokdur tekellûf ey perî
Lâ-ubâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz
3. Her birimiz câna qalmaz bir dilâverdür bizüm
Yanımızda guşşa vü gam hep berâberdür bizüm
Dem-be-dem eglencemüz maḥbûb-ı sâğardur bizüm
Lâ-ubâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz
4. Bir nefes mey şoḥbetin fevt itmezüz ihmâl idüp
Tolular nüş eylerüz dildâra karşı bâl idüp
Türmazuz bir kimseye meclisde istikbâl idüp
Lâ-ubâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz
5. Sâķiyâ şunma 'araķ incitme biz üftâdeyi
Puḥte tutmaz çün bilürsin 'aşıķ-ı dîvâneyi
Rûm ili abdâliyuz taldur berü peymâneyi
Lâ-ubâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz

²³² Şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²³³ Bu muamma aynı sayfada yer alan ve "Biz şarâb-ı 'aşķ ile sermest ü ḥayrânîlerüz" diye başlayan murabbanın ikinci ve üçüncü bendinin arasında yer almaktadır.

²³⁴ Şairin dîvânına ulaşılammıştır. Bu şiir Ahmed Paşa ve Dukakinzâde Ahmed Bey Dîvânlarında bulunmamaktadır.

6. Ğam degül diller açup kılsa gözün yağmā-yı dīn
Bir kuluğdurur bu Aħmed nāzı o ey nāzenīn
Şu gibi şāfī içi çün bizde olmaz kibr ü kīn
Lā-ubālī pāk-meşreb biz Süleymānīlerüz

91.²³⁵

Ğazel-i Şādī

mef'ülü / fā'ilätü / mefā'ilü / fā'ilün

1. Rüşen kılan cihānı bugün ħüsn-i mähıdur
Meftün iden bu göñlümi çeşm-i siyāhıdur
2. Nālemden eylegil ħazer ey gönçe-leb gülün
Kim defterini yile viren bülbül āhıdur
3. Ebruları ħayāli bu kanlu gözümde şan
Baħr-i muħīť içinde gezer şanki mähıdır
(60)
4. 'Aşkuñ şehıdi olalı türbem turāb-ı āh
Her dem meleklerün şanemā secde-gāhıdur
5. Bir şāh-ı dil-nüvāza göñül bende oldu kim
Nuşret anuñ abāsı vü devlet külāhıdur
6. Şādīye nice irişesin sa'dī yaña sen
Dil mülkini ħarāba viren ğam sipāhidür

92.²³⁶

Uşülī

fā'ilätün / fā'ilätün / fā'ilätün / fā'ilün

1. Şükr Ħaa kim yine bir mehlikādur sevdiğüm
Nürdur başdan başa şems-i duħādur sevdiğüm
Sāyesinde pādişāhum bir humādur sevdiğüm
Serv-ad maħbūblarda müntehādur sevdiğüm
Yā Ħasan yāhūd Ħüseyn-i Kerbelādur sevdiğüm
Laħmüke laħmī 'Alīyyü'l-Murtezādur sevdiğüm
Süret-i raħmān 'ale'l-arş istivādur sevdiğüm
ible ħaı Ka'be-i ehl-i şafādur sevdiğüm
Deyr-i dilde bir büt-i lu'bet-nümādur sevdiğüm

²³⁵ Şairin dīvānına ulaşlamamıştır.

²³⁶ Uşülī D., Musammat II, s.77.

- Hāşelillāh dostlar nūr-ı Hūdādur sevdiğüm
Ben Muḥammed ümmetiyem Muştafādur sevdiğüm
2. ‘Aşk odından dūd-ı āhum çarḥ-ı mīnāyı giçer
Çeşmimün merdümleri bahrı vü deryāyı giçer
Şüretüm nakşı ile ṭab‘um heyülāyı giçer
Bu deli gönlüm levend oldı vü şeydāyı giçer
Başına ‘aşkuḥ hevāsı düşdi sevdāyī giçer
‘Ālem-i fikretde ‘aqlum gerçi hod-rāyī giçer
‘Aşk bāzārında cānum ḥayli rüsvāyī giçer
Bir büte yüz urdu gönlüm şimdi tersāyī giçer
Kimi ‘İsāyı bu ḥalkuḥ kimi Mūsāyı giçer
Cān virür la’lün şarābıyla Mesīḥāyı giçer
Ben Muḥammed ümmetiyem Muştafādur sevdiğüm
3. Bir gedā-yı bī-nevāyum tāc u efser²³⁷ sevmezem
Kūyuḥı ũtdum vaṭan mülk-i Sikender sevmezem
Ayağuş ṭoprağı besdür āb-ı kevşer sevmezem
Ḥāk-i pāyūḥ ḥoş gelür ‘aynuma ‘anber sevmezem
Bülbül-i bāğ-ı cemālem verd-i aḥmer sevmezem²³⁸
Gökden inerse bugün māh-ı münevver²³⁹ sevmezem²⁴⁰
Āfitāb olursa da bir ḡayrı dilber sevmezem²⁴¹
Baḡa ol şāhum gerek daḡı güzeller sevmezem²⁴²
Öldürürlerse beni hercāyī dilber sevmezem
Ger gelirse yaḡuma ḥurşīd-i ḥāver sevmezem²⁴³
Ben Muḥammed ümmetiyem Muştafādur sevdiğüm
4. Ḥamdulillāh kim yine ḥüsnün tecellāsındayam
On sekiz biḡ ‘ālemin dā‘im temennāsındayam

²³⁷ u efser: sefer **Usûlî D.**

²³⁸ Bu dize **a.g.e.’de** 3. bendin 6. dizesidir.

²³⁹ Gökden inerse bugün māh-ı münevver: Ger gelirse kapıma ḥurşīd-i ḥāver **a.g.e.**

²⁴⁰ Bu dize **a.g.e.’de** 3. bendin 5. dizesidir.

²⁴¹ Bu dize **a.g.e.’de** 3. bendin 8. dizesidir.

²⁴² Bu dize **a.g.e.’de** 3. bendin 10. dizesidir.

²⁴³ Bu dize **a.g.e.’de** 3. bendin 7. dizesidir.

Sen beni bāzār-ı dehrūñ şanma ğavġāsındayam²⁴⁴
 Āşinā-yı dürr-i pāküm ‘aşk deryāsındayam²⁴⁵
 Hāḫḫ Te‘ālānuñ bugün firdevs-i ā‘lāsındayam²⁴⁶
 Sehm-i ā‘lā gözlerüm kaç‘-i²⁴⁷ mu‘allāsındayam²⁴⁸
 Ka‘be-i maḫşūda irdüm şevḫ şahrāsındayam
 Göñlümün buldum şafāsını²⁴⁹ tesellāsındayam
 Bir güzeller şāhınuñ dā‘im temennāsındayam
 Bu cihānuñ ne vezīrinde ne paşasındayam
 Ben Muḫammed ümmetiyem Muştafādur sevdiğüm

5. Murġ-ı cāna ‘aşk odından āşiyān itdüm yine
 Ol cenāhı yanmışuñ yirin cinān itdüm yine
 Bu deli göñlümü rüsvā-yı cihān itdüm yine
 Gice gündüz hem-demim āh u figān itdüm yine
 Şoldurup bāġ-ı vücūdumu ḫazān itdüm yine²⁵⁰
 Tīġ-i ḫasretle²⁵¹ yüregüm tolu ḫan itdüm yine²⁵²
 Zūr-ı miḫnetle büküp ḫaddüm kemān itdüm yine²⁵³
 Ayaġı topraġına rūḫum revān itdüm yine²⁵⁴
 Ey Uşulī ol şehün ismin beyān itdüm yine
 Gün gibi fāş eyledüm sırrum ‘ayān itdüm yine
 Ben Muḫammed ümmetiyem Muştafādur sevdiğüm

²⁴⁴ Bu dize a.g.e.’de 4. bendin 6. dizesidir.

²⁴⁵ Bu dize a.g.e.’de 4. bendin 5. dizesidir.

²⁴⁶ Bu dize a.g.e.’de 4. bendin 3. dizesidir.

²⁴⁷ kaç‘-i: ḫaḫ-ı a.g.e.

²⁴⁸ Bu dize a.g.e.’de 4. bendin 4. dizesidir.

²⁴⁹ şafāsını: murādını a.g.e.

²⁵⁰ Bu dize a.g.e.’de 5. bendin 7. dizesidir.

²⁵¹ ḫasretle: miḫnetle

²⁵² Bu dize a.g.e.’de 5. bendin 8. dizesidir.

²⁵³ Bu dize a.g.e.’de 5. bendin 5. dizesidir.

²⁵⁴ Bu dize a.g.e.’de 5. bendin 6. dizesidir.

Kaynaklar

- AKKAYA, Mehmet (1992), *Şemsi Paşa Divanı (İnceleme-Edisyon Kritikli Metin)*, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKSOYAK, İ. Hakkı (2006), *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*, Harvard Üniversitesi Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, The Department of Near Eastern Languages and Literatures Harvard University.
- AYAN, Hüseyin (1981), *Cevrî Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 583.
- AYPAY, A. İrfan (1998), *Lâle Devri Şairi İzzet Ali Paşa Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği-Dîvân Tenkitli Metin-Nigâr-nâme Tenkitli Metin*, İstanbul.
- BİLKAN, Ali Fuat (2011), *Nâbî Divanı (2)*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- BOYRAZ, Şeref (2010), *12 Hayvanlı Türk Takvimi ve Kehanet*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, (s. 3-14, 148-167).
- CANIM, Rıdvan (2000), *Latîfî, Tezkiretü'ş-Şuarâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin)*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- ÇAVUŞOĞLU Mehmed ve M. Ali Tanyeri (1990) *Üsküplü İshâk Çelebi Dîvân Tenkidli Basım*, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları No:15.
- ÇELİK Büşra ve KILIÇ Muzaffer (2018) *Derzi-zâde Ulvî Dîvân*, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.
- DEMİREL, Şener (2017), *16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî "Dîvân ve Şehr-engîz-i Bursâ"*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55755,divan-ve-sehr-engiz-i-bursapdf.pdf?0> (E.T.:01.06.2018)
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (2005), *Fuzûlî Dîvânı*, İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- GÜFTA, Hüseyin (1992), *Hâzık Mehmed Efendi'nin Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının Tenkitli Metni*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜNGÖR, Şeyma (1987), *Hadîkatü's Süedâ – Fuzûlî*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- İSEN, Mustafa (1990), *Usûlî Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- KARAMAN, Hayrettin, Ali Özek, İbrahim Kâfi Dönmez, Mustafa Çağrı, Sadrettin Gümüş, Ali Turgut (2017), *Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- KARASOY, Yakup ve Orhan Yavuz (2010), *Âşık Ömer Dîvânı*, Konya: İnci Ofset.
- KAYA, Tufan (2007), *Konya Bölge Yazmalar Kütüphanesi'ndeki 13467 Numaralı Mecmuanın Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KESİK, Beyhan (2012), *Selîmî (II. Selîm) Divançesi*, Ankara: Vizyon Yayınevi.
- KÖKSAL, M. Fatih (2012), "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz: Hatice AYNUR, Müjgân ÇAKIR vd., İstanbul: Turkuaz Yayınları.
- KÖKSAL, Fatih, (2017), "II. Selîm'in Divançe'sinde Bulunmayan Şiirleri", *Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, ISSN: 2548-0480 (Print) / (Online) 2602-2567 Cilt/Volume 1, Sayı/Issue 2, Aralık/December 2017*, s. 145-173.
- KURNAZ, Cemâl ve Halil Çeltik (2009), "Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik", *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/2 Winter, 864-899*.
- KURNAZ, Cemâl ve Mustafa Tatçı (2001), *Tuhfe-i Nâilî Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri Cilt 2*, Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- PALA, İskender (1983), *Aşkî, Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Dîvânı*, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SEZGİN, Durmuş (2001), *Alî Senâyî Dîvânı (Tenkitli Metin)*, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- TARLAN, Ali Nihad (1948), *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri (Ulûî-Meâlî, Nihânî, Feyzî, Kâtibî)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, No:356, Fasikül 3.
- TUNÇ, Semra (2007), *On Altıncı Yüzyıl Divan Şairi Mânî ve Şiirleri*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 21.

ÜNAL, Seyit Ahmet (1987), *Nakşî Ali Akkirmanî Divanı (edisyon-kritik)*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÜNVER, İsmail (2008), *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6 Fall.